LETO XIII., ŠTEV. 205 Ljubljana, sobota 30. avgusta 1952 Cena 6 din

SLOVENSKI Poročevalec

Direktor: Rudi Janhuba — Odgovorni urednik: Sergo Vošnjak — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca« — Uredništvo: Ljubljana Tomšičeva ulica 5, telefon 65-22 do 55-26 — Uprava: Ljubljana Copova ul. 50/III, telefon 45-75 in 46-21 — Oglasni oddelek: Ljubljana Kardeljeva ulica 5, telefon 38-96 za ljubljanske naročnike 24-63, za zunanje 38-32 — Poštni predal 29 — Tek. račun NB 601-90321-4 — Mesečna naročnina 140 din

Ob 500 letnici Celja:

500 let Celja - 500 let težkih in krvavih borb za nacionalne in socialne pravice

Celje je prispevalo svoj polni delež v borbi za svobodo in neodvisnost

Na velikem zborovanju v proslavo 500-letnice mesta Celja je govoril prvoborec za delavske pravice tov. Fran Leskošek

Celje, 29. avgusta. V proslavo 500-letnice Celja je bilo danes veliko množično zborovanje, na katerem se je kljub temu, da je danes delovni dan, zbralo na trgu V. kongresa pred magistratom okrog 7000 Celjanov.

Množično zborovanje je začel ob 18. uri organiz. sekretar mestnega komiteja KPS tov. Trpin, ki je pozdravil zbrane množice in goste, med njimi narodnega heroja in člana CK KPJ tov. Frana Leskoška, častnega meščana Celja dr. Jos. Tominška in druge.

Nato je toplo pozdravljen od zbranih množic spregovoril tov. Fran Leskošek, ki je v svojem govoru dejal:

Govor tov. Franca Leskoška

Tovariši in tovarišice!

O zgodovini in razvoju Celja in njegove okolice bi se dalo mnogo govoriti, toda to ni moj namen, o tem so mnogo pisali zgodovinarji. Tudi Mestni ljudski odbor je ob 500 letnici izdal nekoliko brošur o zgodovini in razvoju Celja. Podčrtati pa hočem nekaj bistvenih stvari iz novejše dobe Celjske kotline, ker je Celje, kakor nam ga kaže zgodovina, staro najmanj 3000 let.

Že pred 500 leti se je v Celju, takrat še trgu, začelo razvijati pomembno gospodarstvo, tako da tudi takratni gospodarji, celjski grofje, niso mogli izhajati brez njega. Značilno je to, da so bili zaradi finančnih težav večkrat prisiljeni posluževati se trških finančnikov in od njih najemati posojila. V taki situaciji so tržani vedno bolj pritiskali na grofe in terjali večjih pravic za sebe. Ti stalni pritiski tržanov so grofa Friderika II. prisilili, da je popuščal in dne 11. aprila 1451 dal trgu Celje mestne pravice. S tem si je Celje zavarovalo svoje posebne pravice v obrti in trgovini ter dobilo svojo samoupravo.

To je bil v novejši dobi prvi korak, ki je malo pomaknil Celje in njegovo kotlino naprej.

Ko so celjski grofje izumrli, je prišla celjska grofija pod Habsburžane, ki pa celjski pokrajini prav gotovo niso mogli prinesti zboljšanja. Pritisk na ubogega kmeta je v prvem stoletju njihove vlade dosegel svoj višek. Graščaki in gospoda so v svoji potratnosti potrebovali vedno več denarja, ki so ga na najkrutejši način izžemali od kmeta. Novo nesrečo so pa prinesli še Turki, ki so v zadnjem desetletju XV. stoletja vdrli v Celjsko kotlino osemkrat. Da je pa bila stiska še večja, so vladarji nalagali visoke davke, ki so kmetom prinašali težka bremena.

Vzporedno s stisko in v nesreči je pa tudi rastla kmečka samozavest. Prihajalo je do kmečkih puntov. V velikem kmečkem puntu leta 1551 so imeli kmetje Celjske pokrajine važno vlogo. Pri Konjicah so se sestali na velikem kmečkem shodu in določili so svoje zahteve. Oblegali so Celje in celo zavzeli gornji celjski grad. V skupnem slovensko-hrvaškem uporu leta 1573 so sodelovali kmetje med Savinjo in Sotlo. Pri Pilštanju in zlasti pri Sempetru pod Sv. Gorami je v potokih tekla kri. Leta 1635 so se pa dvignili sami savinjski kmetje pri St. Juriju ob Taboru in se je ta upor hitro razširil na vse strani! Vsi ti krvavi upori, ki so sem in tja doživljali tudi poraze, pa vendar v celoti pričajo o vse večji zavesti kmečkih množic in o vse večjem pritisku izkoriščane in brezpravne raje na fevdalni sistem, ki je v 16. in 17. stoletju baš pri nas doživljal veliko krizo.

Začetki proletariata se v naših krajih pojavljajo že v 17. stoletju, ko so takratni meščani želeli obogatitve, ki je obstojala v rudarstvu in industriji. Ravno tako so se priključili domačinom tudi tujci, ki so imeli apetit na naše rudno in gozdno bogastvo. Ti tujci so bili po večini Nemci, ki so dobivali podporo od takratnih vladajočih nemških gospodarjev za izkoriščanje in ponemčevanje slovenske pokrajine. Že leta 1724 je bila dana prva koncesija za kopanje železne rude v Mislinjski grapi, v kateri so leta 1752 zgradili prvi plavž. Leta 1763 so začeli nad Ribnico kopati železno rudo in postavili modernejši plavž itd. Železno rudo so dobivali na Kozjaku, bakreno rudo pa pri Vranskem. Železno rudo so dobivali tudi še pri Vitanju, pri Galiciji in Dobrnem, pri Razborju na Kamenem hribu, Crešnjicah in Gložah pri Konjicah. Svinec pred St. Jugerto, premog v Zrečah in Spod. Doliču, Paki, Velenju, Zagorju in Trbovljah.

V istem obdobju se je začelo razvijati tudi steklarstvo in ostala industrija, katera še danes obstoja. V razvijajoči se industriji se je razvijal tudi proletariat, ki je takrat vodil težke borbe, posebno še rudarski proletariat, ki je prvi spoznal organizirano borbo. Prva stavka je bila leta 1876. Začele so jo ženske zaradi velikega priganjanja pri delu in zaradi znižanja plač. Ženske so nekega inšpektorja preteple in niso šle na delo, dokler niso dobile vzetega nazaj. V svoji borbi so uspele. Stavka večjega obsega je izbruhnila 3. avgusta 1883 v Ojstrem. Delavci so zahtevali, naj se razdeli denar Bratovske skladnice.

Leta 1889 so delavci v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku postavili svoje zahteve: dvajsetodstotno povišanje plač, brezplačno olje za svetilke, prosto nedeljo, svobodo nakupa v katerikoli trgovini in pravico neoženjenim do podpore iz rudniške blagajne. 22. julija 1889 so nehali delati v Zagorju in Hrastniku, v Trbovljah en dan kasneje. Stavka je trajala tri tedne. V letu 1890 so delavci v smislu sklepa, ki so ga sprejeli na kongresu v Parizu, prvič praznovali Prvi maj kot delavski praznik.

Dodatek, ki so ga delavci dobili v letu 1889, ni gmotnega stanja delavcev bistveno popravil. Zato je v letu 1892 nastala nova stavka, ki je bila hkrati s stavko v rudnikih Srednje Stajerske. Stavka je trajala od 2. do 20. januarja. V jeseni leta 1899 se je zopet začelo mezdno gibanje, ki je uspelo brez stavke.

V maju 1900 so stopili trboveljski rudarji v dvodnevno stavko in zahtevali, da se odpusti vodja konsuma.

V septembru 1903 se je začela stavka za povišanje plač, ki je trajala do 16. oktobra. Leta 1905 so stavkale delavke na separaciji za povišanje plač.

V decembru 1906 so delavci vseh treh rudnikov predložili nove zahteve glede izboljšanja svojega položaja. Stavka je trajala od 22. januarja do 7. februarja.

Te borbe so označevale težke razmere, v katerih je delavski razred delal in živel, obenem pa so to bili prvi začetki delavskih organizacij in organizirane borbe. Skozi te stavke je rastla razredna zavest delavcev, ki so se začeli zavedati svoje politične vloge in v zvezi s tem postavljati tudi politično-gospodarske zahteve in jih združevati.

Prebivalci Celja in njegove okolice so morali skozi stoletja poleg borbe proti svojim izkoriščevalcem, grofom in kapitalistom, voditi tudi ogorčeno borbo za svoje nacionalne pravice in za svoj nacionalni obstoj.

Znano je, da so nemški ekspanzionisti imeli namen ponemčiti vse slovenske kraje in so za to dobivali od svojih gospodarjev veliko pomoč v raznih oblikah. Toda ljudstvo je zorelo v svoji narodni in socialni zavesti in v zadnjih dveh letih prve svetovne vojne je pogumno izjavilo, da hoče živeti v svoji in svobodni državi.

Po prvi vojni je Celje na mah dobilo slovensko lice. V mestu in okolici je ostalo samo nekaj bogatih nemških rodbin, ki so se v začetku zelo potuhnile, nato pa grdo poplačale dobrohotno ravnanje bivših oblasti, ki so v svoji popustljivosti večkrat bolj koristile tujcu kakor pa domačinom. Jugoslavija, ki se je rodila leta 1918, ni dala prebivalcem tistega, kar se je od nje pričakovalo: svobodo, socialne pravice, niti nacionalnih pravic svojim narodom, ki so morali prenašati vse torture velikosrbske hegemonistične klike. Prva svetovna vojna je zapustila povsod globoke sledove zlasti v gospodarstvu, ki je pred koncem vojne povsem zamrlo. Tako je bilo ob razpadu Avstro-Ogrske monarhije po vrnitvi z bojišč ogromno število delavcev na cesti, brez dela in brez zaslužka.

Zaradi političnega kaosa v državi se je gospodarstvo od leta 1918 zelo počasi obnavljalo, kar je imelo težke posledice za delavce, ki so bili do skrajnosti izkoriščeni, kajti delovni pogoji so bili zelo težki, mezde pa strahotno nizke. Cene živil so bile neskončno visoke zaradi po vojni opustošenega kmetijstva in špekulacije, ki je bila tedaj v polnem razcvetu.

Tak nevzdržni položaj delavcev je privedel v letih 1918 do 1920 do številnih in velikih štrajkov v industriji, rudarstvu in železnici, ki so trajali dlje časa in so privedli državo do tega, da je morala izvesti mobilizacijo železničarjev in jih z oboroženo silo tirati, da so opravljali svoje delo. Proti tem štrajkom je režim nastopal z največjo brutalnostjo. Dal je streljati na stavkajoče delavce, kakor na železničarje na Zaloški cesti v Ljubljani, po nalogu duhovnika, takratnega ministra Korošca, pri čemer je bilo ubitih 15 ljudi.

Ti štrajki so takrat silno prestrašili buržoazijo, ki še ni bila dovolj močna, da bi obračunala z delavskim razredom. Morala je delavcem popuščati v tem, da je zvišala delavske mezde, skrajšala delovni čas in priznala razredno sindikalno gibanje za zakonitega predstavnika delavstva. To popuščanje je imelo seveda samo začasen značaj, ker se je buržoazija takrat ravno bala revolucionarne situacije v Jugoslaviji, ki je nastala med drugim tudi pod vplivom Oktobrske revolucije in drugih revolucionarnih gibanj v Evropi.

Akoravno se je v letu 1921 pojavila neka gospodarska perspektiva, ki je kazala neko stabilizacijo kapitalizma v Jugoslaviji kakor tudi v drugih državah, se je že 1926. leta pojavila večja kriza, ki je poslabšala položaj delavcev. Kapitalisti so začeli odpuščati delavce in zniževati mezde. Zaradi tega je prišlo do večjih štrajkov v letih 1926 do 1928 v vseh panogah. Z razvojem štrajkov je rastel tudi borbeni polet delavcev. Niti preganjanje s strani režima, niti oportunistično vodstvo takratnih sindikatov niso mogli preprečiti revolucionarne borbe delavcev. Jedro takratnega revolucionarnega vala v Celju in okolici je bilo takrat v Gaberju, kjer je večji del industrije, kakor tudi v Storah, St. Pavlu, v Zabukovici, Libojah, Laškem, Trbovljah, Hrastniku in Zagorju. Delavstvo je bilo zaradi gospodarskega zastoja v obupnem položaju: bila je velika brezposelnost in skrajno nizke mezde.

(Nadaljevanje na 2. strani)

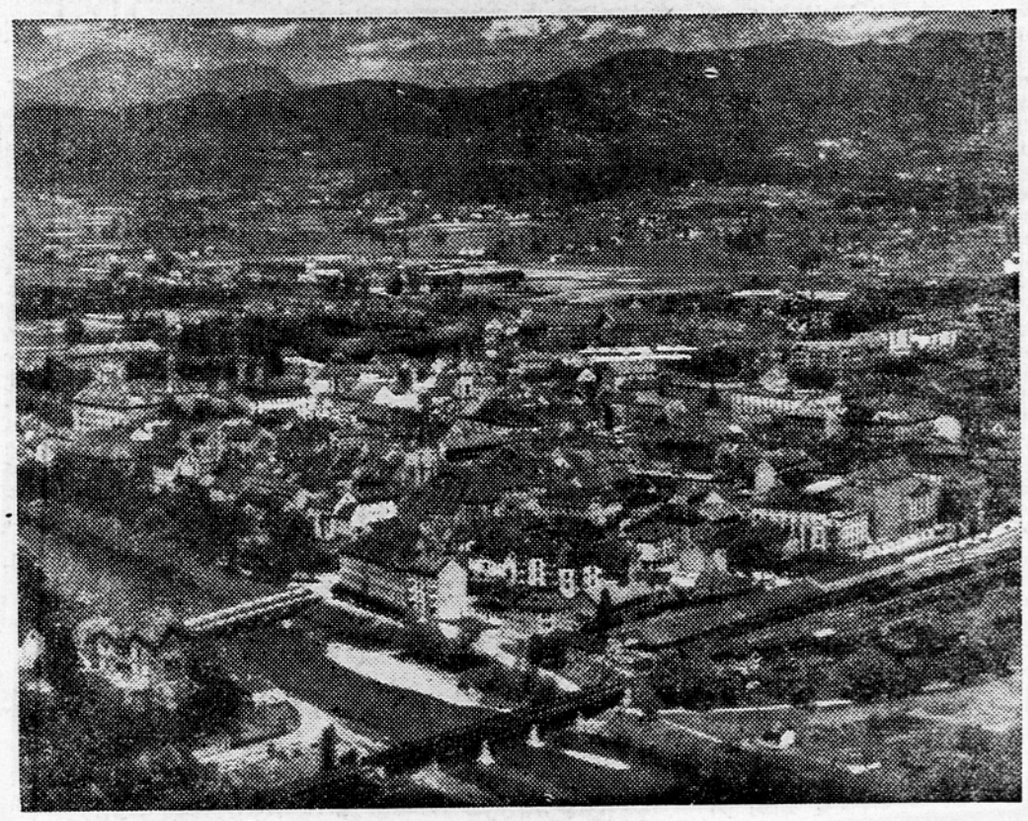

Pogled na mesto Celje

JUGOSLOVANSKA NOTA BOLGARSKI VLADI:

Nasilja nad jugoslovanskimi državljani v Bolgariji

Jugoslovansko veleposlaništvo v Sofiji je popolnoma blokirano — Vsiljevanje bolgarskega državljanstva

Beograd, 29. avg. Ministrstvo za zunanje zadeve FLRJ je izročilo danes bolgarski ambasadi v Beogradu noto, ki izraža proteste zaradi nasilja bolgarskih državnih organov nad državljani FLRJ, ki živijo v Bolgariji. V začetku note je poudarjeno, da je vlada FLRJ zaradi takega nasilja že večkrat protestirala, zadnjič pa zaradi neupravičenega zapiranja jugoslovanskega državljana Jovana Velkova. Vlada FLRJ ima na razpolago dokaze čedalje večjega nasilja bolgarskih državnih organov nad jugoslovanskimi državljani v Bolgariji. Jugoslovanske državljane zapirajo, pošiljajo v taborišča in tudi obsojajo na ječo in celo na smrt na insceniranih procesih.

Jugoslovanskim državljanom je onemogočen vsak stik z jugoslovanskim predstavništvom v Sofiji. Agenti državne varnosti ustavljajo Jugoslovane, ki so namenjeni v jugoslovansko veleposlaništvo, pisma, ki jih pošilja jugoslovansko veleposlaništvo jugoslovanskim državljanom v Bolgariji, pa bolgarska policija cenzurira ali pa tudi vrača s pripombo, da je naslovljenec »neznan«. **Jugoslovansko veleposlaništvo v Sofiji je popolnoma blokirano od bolgarskih državnih organov in so nastavljeni posebni agenti, ki kontrolirajo vse obiske v veleposlaništvu.**

V drugem delu note so navedeni primeri vsiljevanja bolgarskega državljanstva jugoslovanskim državljanom v Bolgariji. Bolgarski državni organi jemljejo Jugoslovanom potne liste in druge dokumente in zgodilo se je že večkrat, da so bili zaprti jugoslovanski državljani samo zato, ker niso hoteli sprejeti bolgarskega državljanstva. Otroci jugoslovanskih državljanov v Bolgariji ne morejo obiskovati raznih šol, če se ne vpišejo v tako imenovano organizacijo jugoslovanskih emigrantov. Iz raznih podjetij so že odpustili jugoslovanske nameščence in delavce, upokojencem pa jemljejo pokojnine.

Vlada FLRJ odločno zahteva od bolgarske vlade, da takoj preneha s takim nasiljem nad jugoslovanskimi državljani v Bolgariji ter da ne ovira stikov jugoslovanskim državljanom z jugoslovanskim poslaništvom in njihove vrnitve v domovino.

Slavnostna seja mestnega ljudskega odbora

Fran Leskošek, Peter Stante, Mica Šlander in dr. Josip Tominšek — častni meščani Celja

Celje, 29. avg. V počastitev 500-letnice mesta Celja se je danes dopoldne zbral v lepo okrašeni dvorani Narodnega doma mestni ljudski odbor. Slavnostno sejo je začel predsednik MLO tov. **Riko Jerman**, ki je poleg ljudskih odbornikov, zastopnikov JLA, delovnih kolektivov in množičnih organizacij pozdravil še predsednika MLO Ljubljana tov. Jaka Avšiča, podpredsednika MLO Ljubljana tov. Leopolda Kreseta, sekretarja OK KPS za Celje okolico tov. Vinka Sumrado, org. sekretarja OK KPS Krško tov. Salmiča, predsednika OLO Celje-okolica tov. Mišo Bogovnika, predsednika OLO Trbovlje tov. Burkelca, ter znanega kulturnega delavca mesta Celja dr. Josipa Tominška.

Pred sprejetjem dnevnega reda so zbrani ljudski odborniki in gostje z enominutnim molkom počastili spomin padlih borcev, talcev in drugih žrtev narodnoosvobodilne borbe. Nato je podpredsednik MLO tov. Fedor Gradišnik v daljšem referatu orisal razvojno pot Celja od prvih znanih zgodovinskih podatkov po obstoju te naselbine, pa vse do današnjega razvitega industrijskega mesta.

Po tem govoru je predsednik delovnega predsedstva tov. Anton Aškerc predlagal ljudskim odbornikom, naj imenujejo za častne meščane mesta Celja tov. Frana Leskoška, Petra Stantete-Skalo, ter Mico Slandrovo, prvoborce za boljše življenje naših narodov ter neumornega kulturnega in znanstvenega delavca dr. Josipa Tominška. Odborniki in gostje so ta predlog potrdili z dolgotrajnim ploskanjem. Dr. Josip Tominšek se je ginjen zahvalil za častni naslov, ki so mu ga podelili. **mb.**

PRED DNEVOM SLOVENSKIH BRIGAD

Posebnih vabil ne bo

Nekateri borci prvih štirih slovenskih brigad vprašujejo pripravljalni odbor, ali bodo prejeli posebna vabila za udeležbo na proslavi. Za vse bivše člane Tomšičeve, Gubčeve, Cankarjeve in Sercerjeve brigade **posebnih vabil ne bo**, ker nima pripravljalni odbor točnega imenika in naslovov vseh članov prvih štirih brigad. Vabila bodo prejeli samo tisti, ki jih potrebujejo za ureditev pogojev za obisk proslave (dopust in objava za oficirje JLA, KNOJ itd.). **Bodo se pa borci prvih štirih brigad zbrali na posebnih zbornih mestih, kjer se bo izvršil popis vseh borcev po brigadah.** Na tak način bomo lahko prišli do točnega seznama borcev prvih štirih slovenskih brigad z njihovimi točnimi naslovi. S tega zbornega mesta bodo postrojene brigade »Toneta Tomšiča«, »Ljuba Sercerja«, »Matije Gubca« in »Ivana Cankarja« tudi odkorakale pred slavnostno tribuno. Uro zbora brigad bomo še objavili. Prav tako bo tudi točno označeno zborno mesto na skici, ki jo bomo objavili 7. septembra v posebni prilogi, ki bo vsebovala vsa potrebna obvestila udeležencev, tako vozni red vlakov, avtobusov, kamionov itd.

Borci prvih štirih brigad naj pridejo na proslavo z vsemi **jugoslovanskimi odlikovanji**, ki so jih prejeli kot priznanje za zasluge v NOB in pri graditvi socializma.

Vsak nekdanji borec prvih štirih slovenskih brigad bo prejel v dar poseben almanah, v katerem je na kratko prikazana zgodovinska pot naših prvih štirih brigad in njenih najhrabrejših borcev. Almanah bo predstavljal še večjo vrednost, če ga bomo dali v podpis tovarišem, s katerimi smo se skupno v brigadah borili.

Že zdaj jih praznik slovenskih brigad bode v oči

Vzporedno z obširnimi pripravami za množično udeležbo na proslavi desete obletnice ustanovitve prvih slovenskih brigad v Dolenjskih Toplicah ter z nepopisnim navdušenjem, s katerim se pripravljajo na ta vseljudski praznik ne samo nekdanji partizani, temveč prav vse množične organizacije in z njimi ogromne množice slovenskega ljudstva, se pojavljajo ponekod tudi posamezniki, ki jim ta vseljudska manifestacija ne gre v račun in se zato trudijo, da bi na ta ali oni način zmanjšali njen obseg in odvrnili ljudi od udeležbe. Tako so se n. pr. v nekaterih vaseh Bele krajine pojavile govorice, češ da bo šlo na proslavo lahko samo omejeno število ljudi, da bodo potrebne za udeležbo na proslavi posebne propustnice, da bo okrog proslave vse zastraženo itd.

Ob vsem tem, kar je bilo o tej proslavi že doslej napisanega, se nam ne zdi vredno niti potrebno še posebej poudarjati, da so te govorice povsem izvite iz trte in da prav v ničemer ne odgovarjajo resnici. Pač pa gre za nekaj drugega.

Prav iz Bele krajine ter iz novomeškega in kočevskega okraja se namreč pričakuje največja udeležba na proslavi, ker je tekla tod zibelka slovenskega partizanstva, in ker so ti kraji najbližji Dolenjskim Toplicam, kjer bo proslava. Zato naj pride vsa Bela krajina, vsa Dolenjska in Kočevska na proslavo! In prav to bode v oči bedne ostanke klerikalne in kominformske reakcije ter jih sili k propagandi proti proslavi.

Dejstvo, da se je za proslavo v Dolenjskih Toplicah že doslej prijavilo blizu 150.000 ljudi iz vseh krajev Slovenije ter tudi iz najoddaljenejših krajev ostalih republik pa govori, da bo praznik slovenskih brigad praznik vsega slovenskega ljudstva in obenem patriotična manifestacija, kakršne v Sloveniji še ni bilo po osvoboditvi. In to je najboljši odgovor tem bednim, a zato tem bolj otudnim ostankom reakcije in obenem tudi najboljši dokaz, kako bedni so prav tako njihovi poizkusi, da bi zavrli nekaj, kar se sploh ne da zavreti. **-ms-**

Kočevski okraj se pripravlja za partizanski praznik v Toplicah

Ljudstvo partizanskega kočevskega okraja se po svojih množičnih organizacijah vneto pripravlja za velik zgodovinski praznik prvih slovenskih brigad. V ta namen so bile konference množičnih organizacij in občinskih ljudskih odborov. Osnovani so bili tudi pripravljalni odbori, ki bodo organizirali izlete v Toplice. Posebno živahno je v sindikalnih podružnicah. Tehnični štab pri okrajnem odboru Zveze borcev v Kočevju bo mobiliziral prevozna sredstva. Izkoriščena bodo vsa motorna vozila, zlasti kamioni, na železnici pa bo 75 % popusta, za mladino pa 82 %. Posamezni delovni kolektivi bodo povabili invalide, vojne vdove in partizanske matere, da se tudi oni udeležijo desete obletnice ustanovitve prvih slovenskih brigad.

DOLENJSKE TOPLICE — SESTANEK VSEH PARTIZANOV

Upokojenci se zahvaljujejo maršalu Titu

Manifestacijsko zborovanje mariborskih upokojencev

V torek se je v veliki dvorani TD Partizan v Mariboru zbralo nad tisoč upokojencev. Na zborovanju, ki ga je organizirala podružnica Društva upokojencev LR Slovenije, je več referentov in govornikov razpravljalo o novih uredbah, o prevedbi pokojnin in invalidnin, o vprašanju starih upokojencev itd.

Upokojenci, ki so se v razpravi oglašali k besedi, so z veseljem ugotavljali, da pomeni nova uredba o pokojninah pomemben napredek, saj bo poslej veljala tudi za vse upokojence enotnost in ne bo več med njimi krivičnih in kričečih razlik. Poudarjali so, da je slednjič šele ljudska oblast dala upokojencem možnosti boljšega in varnejšega življenja. Zbrani upokojenci so z navdušenjem in hvaležnostjo sprejeli pismo maršalu Titu, v katerem pišejo med drugim:

Upokojenci mesta Maribora, med njimi borci iz prve in druge svetovne vojne, Vas toplo pozdravljamo in Vas zagotavljamo, da bomo znali vselej ceniti Vaš trud in Vaša prizadevanja za zboljšanje življenjske ravni vseh delovnih ljudi in posebej še upokojencev, ki se Vam bomo oddolžili s tem, da bomo tudi po svojih močeh prispevali k zgraditvi naše socialistične bodočnosti. **(b)**

Ves svet obtožuje ZSSR zaradi genocidnih zločinov

Tožniki iz 27 držav — Uničevanje ljudstva s suženjskim delom je sistem v političnem in gospodarskem življenju ZSSR

V Ženevi se je v sredo tretjič sestala komisija OZN za repatriacijo vojnih ujetnikov. Delegati te komisije zastopajo 27 držav. Predsednik komisije, salvadorski delegat, je ob začetku sestanka izrazil obžalovanje, da ni zastopana v komisiji Sovjetska zveza, zaradi česar bo delo komisije zelo ovirano. V tej svoji taktni izjavi je zamolčal, da so že pred sestankom komisije delegati nekaterih držav pozvali Sovjetsko zvezo k udeležbi s poudarkom, da je njena udeležba najboljša priložnost, da se ZSSR opere očitanj in obtožb, ki se zoper njo čedalje bolj razširjajo po vsem svetu. Vodja zahodnonemške delegacije je predložil komisiji 50 dokumentov z imeni in najrazličnejšimi podatki 1,320.000 nemških vojakov in 750.000 nemških civilistov, ki so izginili v ZSSR. Od komisije je zahteval, naj uporabi vsa sredstva, da bi se ugotovilo, kakšna je bila usoda vseh teh ljudi. Potem se je oglasil japonski delegat, ki je nadaljeval na podlagi zbranih podatkov, da ni več glasu o 340.000 japonskih vojnih ujetnikov iz ZSSR. Poročilo o pogrešanju vojnih ujetnikov je podal tudi italijanski delegat.

Komisija OZN bo delala še nekaj dni in je verjetno, da bo od vojnih ujetnikov, ki so izginili v ZSSR in od deportirancev, ki so jih Rusi odvlekli predvsem iz Nemčije takoj po vojni, prešla tudi na vprašanje suženjskega dela sploh. Ko je bila komisija za repatriacijo vojnih ujetnikov ustanovljena na zadnjem zasedanju Generalne skupščine OZN, so poudarjali, **da spadajo milijoni pogrešanih vojnih ujetnikov v strašno poglavje suženjskega dela, ki je bilo v 20. stoletju najprej obnovljeno v nacistični Nemčiji in potem od nje podedovano od Sovjetske zveze.** Kmalu po ustanovitvi komisije za vojne ujetnike je bilo pozvanih 81 držav, naj sporočijo svoje podatke in pripombe, ki bi utegnile pomagati pri izvršitvi neposredne naloge nove komisije OZN, hkrati pa naj bi tudi označile stališče do suženjskega dela kot sredstva v političnem in gospodarskem življenju. Z najobširnejšo dokumentacijo se je povabilu odzvala vlada ZDA, ki je poudarjala, da je neznana usoda milijonov vojnih ujetnikov v ZSSR samo eno poglavje strašnega sistema suženjskega dela. V ZDA so emigranti iz vseh držav, ki so trpele pod strahovlado fašizma. V ZDA so tudi mnogi ljudje, ki so se po srečnem naključju rešili iz sovjetskih taborišč. Zato obsega dokumentacija ZDA največ podatkov o suženjskem delu. Ta dokumentacija dokazuje, da je suženjsko delo sistem političnega in gospodarskega življenja v ZSSR. Po pričevanju tisočerih prič je dokazano, da je v ZSSR in v njej podložnih državah že težko ugotoviti mejo med svobodnim in suženjskim delom. Za primer za navedeno, **da je v Bolgariji med 240.000 industrijskimi delavci najmanj 100.000 prisilnih delavcev; med delavci v rudnikih CSR pa je celo od 70 do 80 % prisilnih delavcev.**

O negotovi meji med svobodnim in suženjskim delom vedo mnogo povedati tudi begunci, ki prihajajo iz mejaških dežel v Jugoslavijo. Begunci iz Albanije pripovedujejo n. pr., da so za graditev obmejnih cest mobilizirali velike množice delavcev iz vse svoje države ter jim obljubljali poleg primernih mezd tudi razne doklade za njihove družinske člane. Ker nobena od teh obljub ni bila uresničena, so delavci zapuščali delo, a ker ni bilo novega dotoka delovnih moči, so državni organi začeli zapirati najprej vse delavce, ki so odpovedali delo, potem pa so nekdanje prostovoljne delavce zamenjali z ljudmi, ki so bili s silo s svojih kmečkih domačij in tudi iz raznih podjetij pripeljani na delo ob meji. Kar se godi v Albaniji, se godi tudi v Romuniji, na Madžarskem in prav gotovo tudi v drugih državah sovjetskega bloka in je zaradi tega nemogoče ugotoviti v številkah pravo razmerje med prisilnim in suženjskim delom.

Zaradi tega bo lahko komisija OZN samo načelno razpravljala o strašnem zločinu nad človeštvom, ki ima svoje vodstvo in središče v ZSSR. Pri tem razpravljanju gotovo tudi ne bodo prezrli sramotnega dejstva, da dela ta zločinski sistem tudi dobre kupčije z »mrtvimi dušami«. Značilen primer take kupčije imamo v Avstriji. Pred nekaj deseci je namreč avstrijska delegacija prišla v Moskvo, da bi posredovala za vrnitev 50.000 avstrijskih vojnih ujetnikov iz Sovjetske zveze. Za stroške te repatriacije so sovjetski oblastniki zahtevali 200 milijonov silingov. Ta kupčija za povrnitev avstrijskih vojnih ujetnikov in civilistov, ki so jih po končani vojni odpeljali v ZSSR, je bila sklenjena meseca maja, po dveh mesecih pa je sovjetski visoki komisar za Avstrijo po ponovnem povpraševanju predstavnikov avstrijske vlade izjavil, da so v Sovjetski zvezi morda samo še taki Avstrijci, ki spadajo med vojne zločince, ki ne bodo repatriirani.

Vse to, kar raziskuje sedaj komisija OZN, so delale že razne organizacije nekdanjih političnih preganjancev. O suženjskem delu je n. pr. lani v Bruslju razpravljal kongres Svetovne zveze bivših ujetnikov in internirancev. Prav tako so tudi svetovni javnosti sporočili že večkrat svoje doživljaje španski revolucionarji, ki so namesto zavetja v Sovjetski zvezi doživljali sužnost in se potem samo po srečnem naključju rešili iz nje. Sedanje zasedanje komisije OZN bo izpolnilo svojo nalogo samo v primeru, če bo združilo vse obtožbe milijonskih žrtev suženjskega dela v ZSSR. tg.

Spor med meščanskimi strankami v Italiji

Ogorčenje proti demokristjanom, ki hočejo z volilnim zakonom zadušiti tudi svoje bivše zaveznike

Rim, 29. avg. (Tanjug). V italijanski prestolnici je postalo politično zelo živahno, čeprav bodo parlament odprli šele okoli 15. septembra. Vodja desnega krila socialnodemokratske stranke Simonini je najbolj vzbudil pozornost političnih krogov s svojim obiskom pri predsedniku vlade De Gasperiju. Namen tega obiska je bil predvsem razgovor o novem volilnem sistemu. Simonini je izjavil novinarjem, da je sporočil predsedniku vlade željo svojih pristašev, naj bi bil sprejet tak volilni zakon, ki bi sicer zajamčil vso veljavo najmočnejših strank v parlamentu, pri tem pa ne bi škodoval malim demokratičnim strankam. Politični krogi v Rimu so prepričani, da demokristjani ne bodo sprejeli nobenih takih predlogov, kajti v vodilnih krogih vladajoče stranke je čedalje več ljudi, ki so prepričani, da nima stranka od nekdanjih volilnih zaveznikov prav nobene koristi.

Majhne stranke, ki so pri občinskih volitvah sodelovale z demokristjani, pa čedalje bolj trdovratno zahtevajo reformo volilnega zakona, po katerem bi imela najmočnejša stranka absolutno večino ne samo na škodo opozicije, temveč tudi na škodo svojih prejšnjih zaveznikov. Socialnodemokratska, liberalna in republikanska stranka zahtevajo, naj bi bila pred sporazumom o sodelovanju na volitvah sklejena med njimi in demokristjani pogodba, ki bi majhnim strankam zagotovila določene pozicije v vladi in zajamčila uvaževanje in spoštovanje njihovih načel. Demokrščanska stranka pa zahteva po svojih najvidnejših predstavnikih, naj prejšnji zavezniki sklenejo volilni sporazum brez kakršnih koli jamstev za nadaljnje politično sodelovanje. Republikansko glasilo »Voce Republicana« je odločno zavrnilo ta predlog, sekcija liberalne stranke v Bariju pa odločno zavrača vsako sodelovanje z demokristjani, češ da demokristjani ne morejo zajamčiti demokratičnega napredka države. Opozicija graja tudi vatikanske kroge, ki v raznih svojih časnikih in revijah odobravajo in podpirajo nakane demokristjanov, da bi pod pretvezo državne koristi vsilili volilni sistem, ki bi koristil samo njim, škodoval pa vsem drugim političnim organizacijam.

Odpuščanje delavcev v Gorici

Trst, 29. avgusta (Tanjug): Uprava tekstilnih tovarn v goriški oblasti je iz svojih podjetij odpustila še 100 delavcev. Na ta način je iz vseh tekstilnih podjetij odpuščenih že blizu 1000 delavcev. Po statističnih podatkih je imela goriška oblast že pred tem množičnem odpuščanju tekstilnih delavcev največje število brezposelnih, civilne oblasti pa niso ničesar storile za izboljšanje težkih razmer, čeprav so delavske delegacije predlagale najrazličnejše ukrepe. Zaradi zadnjih odpustitev so tekstilni delavci organizirali enodnevno protestno stavko.

Zahodne države pripravljajo odgovor na sovjetsko noto o Nemčiji

London, 29. avg. (AFP): **Po izjavi predstavnika britanskega ministrstva za zunanje zadeve se bodo že v prvih dneh prihodnjega tedna začeli razgovori med britansko, francosko in ameriško vlado zaradi sestave odgovora na nedavno sovjetsko noto o Nemčiji.**

Obsodba fašističnih nasilnikov

Rim, 29. avg. (Tanjug). Sodišče v Milanu je obsodilo 16 članov fašistične legije »Tagiamento«, ki je pred koncem vojne zagrešila mnogo zločinov v severni Italiji, zlasti pa nad družinami in podporniki partizanov. Štirje obtoženci so bili obsojeni na ječo do smrti, drugi pa na ječo od 16 do 24 let. Pri tem procesu je bilo najbolj zanimivo to, da sta bila pred sodiščem samo dva obtoženca, medtem ko so vsi drugi v inozemstvu, eni pri olimpijskih igrah v Helsinkih, drugi pa kot begunci.

Govor tovariša Franca Leskoška

(Nadaljevanje s 1. strani)

Revolucionarno razpoloženje zaradi uspehov Oktobrske revolucije se ni širilo samo med delavci, temveč tudi med kmeti in ostalimi slojі. Komunisti so razkrinkali poizkuse sovražnika, ki je hotel napraviti zmedo v delavskih vrstah ne samo s tem, da je izkoristil izdajstvo raznih voditeljev, temveč tudi s tem, da je vrival v vrste delavskih organizacij svoje plačance. Razdor v vodstvu delavskega gibanja je prišel do izraza predvsem po generalnem štrajku leta 1920, ko ga je po štiridnevnem trajanju policijski aparat s silo zatrl. Po generalnem štrajku leta 1920 je jasno prišel do izraza namen buržoazije, da pripravlja načrt za prepoved Komunistične partije. Leta 1922 je izbruhnil v Tovarni emajlirane posode v Celju štrajk, ki je zajel 800 delavcev in je trajal 13 tednov. Delavci so zahtevali povišanje mezd, zboljšanje socialnega zavarovanja in letni dopust, kar jim je tudi uspelo. Ko je bil štrajk končan, so postale obljube prazen papir. 32 organizatorjev štrajka je bilo aretiranih. Po letu 1923, ko so se vračali komunisti iz ujetništva, se je poboljšalo politično gibanje v delavskem razredu. Leta 1926 je v Tovarni emajlirane posode izbruhnil drugi štrajk, ki pa je končal približno enako kakor leta 1922.

Po letu 1928 se je silno ojačala aktivnost Partije med delavskim razredom v Celju. Značilno za to razdobje je tudi, da se je vpliv KP širil iz tovarn na vse ostalo prebivalstvo in med kmete. Pod vodstvom Partije je delavstvo zahtevalo svobodo govora in tiska, izpustitev političnih jetnikov, organiziralo protidraginjske akcije. Partija je preko legalnega tiska tolmačila p o l i t i č n o l i n i j o najširšim ljudskim množicam, jih hkrati mobilizirala v borbo proti razrednemu sovražniku. V razdobju ponovnega dviga naše Partije se je silno okrepila tudi kulturno-prosvetna dejavnost, kar je prišlo do polnega izraza leta 1935 na ogromnem zletu »Svobode« v Celju, na katerem je sodelovalo preko 10.000 ljudi, kjer je prišla popolnoma do izraza partijska linija in revolucionarna borbenost delavskega razreda. Zaradi preplaha je takratni protiljudski režim razpustil »Svobodo«.

Leta 1936 spomladi je v Tovarni emajlirane posode zopet prišlo do štrajka, ki je trajal 9 dni in je bil po svoji obliki ena najostrejših stavk v Celju. Pod vodstvom Partije so v Celju v tem obdobju bile večje stavke: v Cinkarni, tekstilnih tovarnah, v Apneniku, v Storah in v rudnikih.

V letu 1937 je bil kongres Komunistične Partije Slovenije, ki je bil za partijske organizacije v Celju velikega pomena glede na pravilnost in jasnost partijske linije. Ko se je Partija očistila in okrepila, se je tudi politično delo na terenu in v sindikatih zelo poglobilo in okrepilo.

Leta 1938 so nastajale nove partijske celice po tovarnah in vaseh. V letu 1939 in dalje so se postavljali aktivi SKOJ, ki so se pod vodstvom Partije razvili v močne mobilizatorje delavsko-kmečke in šolske mladine. SKOJ je organiziral predvojaško vzgojo za starejše dijake.

Tako se je partijska organizacija v stalni dnevni revolucionarni borbi razvijala, utrjevala in kalila do dneva, ko jo je Centralni komite in tovariš Tito pozval na upor proti hitlerjevskim osvajalcem, ki so ob napadu na Jugoslavijo Celjsko okrožje priključili nemškemu Reichu in s tem hoteli tudi na zunaj zbrisati slovenski značaj tega ozemlja. V Celjskem okrožju so tedaj delali vodilni člani Partije: tovariš Slavko Slander, Dušan Krajgher, Miloš Zidanšek, Vrunč France, Stante Peter, ki so se skozi dolgotrajno šolo ilegalne borbe usposobili za vse težave in bili pripravljeni, da na poziv Centralnega komiteja Komunistične partije Jugoslavije in tovariša Tita organizirajo odpor proti okupatorju. Od teh tovarišev danes živi samo še tovariš Stante Peter, a ostali so dali svoje junaško življenje z ostalimi stotisoči junaki za našo svobodo. Slava našim padlim borcem!

Da bi mogli nalogo Centralnega komiteja izvršiti, je bila takoj po okupaciji sklicana partijska konferenca za okrožje Celje, ki je bila na Bukovici pri Libojah in na kateri je bilo sklenjeno, da se takoj sestavi pripravljalni odbor Osvobodilne fronte za okrožje Celje.

Razdelil se je partijski kader po terenu za organiziranje Osvobodilne fronte, obenem se je določil tudi kader za formiranje partizanskih edinic, hkrati pa se je vzpostavila tudi obveščevalna služba.

Prva akcija se je izvršila 1. maja 1941. v kateri so Skojevci odstranjevali nemške napise, pisali po zidovih naša borbena gesla in posuli po cestah naše propagandne letake.

Da bi se poživela borba proti okupatorju, je bila ena glavnih nalog, da se ustanovijo ulične in tovarniške grupe za izvrševanje sabotaž in slabitev sovražnikove gospodarske moči. Prve dni junija 1941. se je organizirala Celjska četa, v njo so šli Peter Stante, Franc Vrunč, Dušan Krajgher in drugi. Julija 1941. se je organizirala Savinjska četa. V njo je šlo 20 delavcev iz rudnika Zabukovca in 17 delavcev iz St. Pavla. Prve akcije so bile sabotažnega značaja, zažiganje žita po kozolcih in shrambah ter napad na Verkšuckomando v Zabukovici. Da bi zadali okupatorju večje udarce, je bil vzpostavljen tako imenovani Stajerski bataljon, ki je potem napadel in zavzel Soštanj. Ta akcija je odjeknila daleč na okrog. V sklopu drugih akcij je treba omeniti likvidacijo narodnega izdajalca Ćmaka, ki je bil steber okupatorjevega političnega aparata v Savinjski dolini. Pri tej akciji je bilo uničeno tudi njegovo lesno podjetje, ki je izdelovalo barake za koncentracijska taborišča, v katerih naj bi slovenski ljudje umirali po Sleziji in drugih pokrajinah Reicha. Z likvidacijo tega izdajalca se je prebivalstvo Savinjske doline posebno oddahnilo. Nemcem so šle te akcije do živega. Dan po likvidaciji izdajalca Ćmaka so Nemci v Savinjski dolini skoncentrirali vso svojo na tem sektorju razpoložljivo vojsko in obkolili bataljon na Dobrovljah. Bataljon je uspešno odbijal napade sovražnika in v tej borbi ubil 18 Fricev in 30 ranil. Bataljon se je ponoči prebil skozi obroč. Nemci so potem svojo jezo stresali nad civilnim prebivalstvom, požgali naselja po Dobrovljah in postrelili več ljudi. Stajerski bataljon je vodil tudi akcije proti izseljevanju prebivalcev s Kozjanskega, katere so hoteli Nemci izseliti.

Spomladi leta 1942. je bil izredno močan pritok prostovoljcev v partizane. Sredi leta je prišla z Dolenjske na Stajersko Druga grupa odredov, ki je pod komando tovariša Staneta Rozmana vršila razne akcije po vsem terenu.

Spomladi leta 1943. so Nemci objavili mobilizacijo za fronto. Pozvani letniki 1919 in 1920. se okupatorjevi mobilizaciji niso odzvali in jih je mnogo stopilo v partizanske odrede. S prihodom XIV. divizije na Stajersko je bil zadan nemškemu fašizmu odločilen udarec na naših tleh. Z vzpostavitvijo svobodnega ozemlja v Savinjski dolini od julija 1944, ko so padle zelo utrjene nemške postojanke Gornji grad, Mozirje, Ljubno in Solčava, se je svobodno ozemlje raztegnilo po vsem ozemlju Gornje Savinjske doline. Svobodno ozemlje je nastalo tudi na Kozjanskem sektorju. Poleti in jeseni je potekala naša mobilizacija oziroma prostovoljni pritok borcev v partizane v enem samem mogočnem valu. Naše edinice so vodile ostre borbe, ki so bile zelo uspešne in zadajale sovražniku vedno večje udarce in uničevale njegove vrste do končnega zloma nekdaj tako močne soldateske, ki si je hotela podrediti ves svet in o kateri so mnogi mislili, da je nepremagljiva. Naša Partija in naša armada sta slavno izvršili svojo nalogo. Slovensko delovno ljudstvo, med njimi tudi celjsko prebivalstvo ima pri tem zadoščenje, da je prispevalo svoj polni delež v borbi za svobodo in za svojo lastno državo Federativno Ljudsko republiko Jugoslavijo, pod vodstvom tovariša Tita in svojo Komunistično Partijo.

Tovariši in tovarišice!

Z dokončno osvoboditvijo se je naša Partija znašla pred ogromnimi novimi nalogami, nič manjšimi kot v vojni. Pred Partijo se je postavila naloga ustvariti to, za kar so se ljudske množice že od samega začetka borile. Pred nami so bile ogromne naloge. Treba je bilo postaviti organe resnične ljudske oblasti z vsemi socialnimi spremembami. Treba je bilo postaviti nov državni aparat, starega porušiti do temeljev in v skladu z družbenimi spremembami graditi novega, utrditi pridobitve, izbojevane z ljudsko revolucijo. Velike težave so bile v borbi z ostanki starega družbenega sistema. Treba je bilo reševati težke naloge pri obnovi, produkciji, prometu, preskrbi itd. Pri reševanju teh nalog je predvsem pomagal brezmejni elan delavskega razreda, ki se je zavedal, da ne dela več za kapitalistične izkoriščevalce, ampak da dela za sebe in za ljudsko skupnost.

Po obnovi naše porušene domovine smo uvedli plansko gospodarstvo, ki mu je osnova Petletni plan, ki se dobro razvija in so se med tem časom izgradile mnoge tovarne, novi rudniki, električne centrale, ceste in železnice, takorekoč naša industrija se je izgradila in je Jugoslavija postala industrijska dežela, ki ne izvaza samo svojega rudnega bogastva kakor stara Jugoslavija, temveč v glavnem sama predeluje v finalne izdelke. Danes smo v odločilni bitki, da končamo Petletni plan industrializacije in elektrifikacije naše domovine. Zato je potrebno, da izkoristimo vse sile in vložimo še največje napore, da zgradimo letos se čim več v kapitalni izgradnji. Sklep naše vlade je, letos v glavnem končati kapitalno izgradnjo, da imamo drugo leto svobodne kapacitete in zmanjšane obvezne investicije, ki bodo omogočale večje investicije v kmetijstvu, prometu in izgraditvi novih stanovanj in bolnišnic. Pri nas teče razvoj v tako hitrem tempu, da mnogi ljudje pravijo, da ga komaj sledijo. Res je to! V zadnjih dveh letih je tak tempo v decentralizaciji in demokratizaciji naše uprave in oblasti ter zboljšanju našega življenja in dvigu družbenega standarda, da nam ga marsikje zavidajo. Uredile so se plače nameščencem. Delavski kolektivi upravljajo podjetja sami in s svojim marljivim delom dosegajo dobičke, katere delijo delavcem, poleg tega pa z večjo produktivnostjo in zniževanjem proizvod. stroškov in s štednjo vplivajo na znižanje cen industrijskim izdelkom. Uredile so se pokojnine. Jugoslavija je edina država, v kateri pokojnine nudijo dovolj možnosti za normalno življenje upokojencev.

Izvršila se je velika reorganizacija v našem gospodarstvu, ki je nov zelo velik korak v demokratizaciji gosp. uprave. Delavci popolnoma samostojno upravljajo svoje tovarne in imajo proste roke za operativno delo, česar nasprotno v Sovjetski zvezi in njenih satelitskih državah ni. Tam delavec nima nobenih pravic soodločanja v gospodarstvu. On lahko samo izvršuje ukaze svojih predpostavljenih in birokratske kaste. Nov sistem organizacije ljudskih odborov je odločilne važnosti za nadaljnji razvoj socialistične graditve pri nas in zelo velikega političnega pomena. On daje vse možnosti udejstvovanja v gospodarskem in političnem življenju najširšim ljudskim množicam. Tu morajo partijske organizacije in Osvobodilna fronta razviti največjo aktivnost v pritegovanju najširših množic v dnevno reševanje vseh gospodarskih in političnih vprašanj.

Vsi ti uspehi v izgraditvi industrije in elektrifikacije, v decentralizaciji in demokratizaciji našega gospodarstva in oblasti, v dvigu družbenega standarda, v zboljšanju našega življenja, so veliki rezultati pravilne linije naše Partije in sklepov V. kongresa.

V oktobru bo VI. kongres Komunistične partije Jugoslavije, na katerem bodo sprejete nove smernice za nadaljnjo graditev socializma.

Tovariši in tovarišice!

Pred nami so še velike naloge. Na Bledu je bilo zasedanje Gospodarskega sveta, ki je razpravljal o vseh teh vprašanjih, katerih se moramo resno lotiti in izvršiti. Nekatera bi še na kraju posebno podčrtal.

Posebna naloga pade tukaj na delavske kolektive. Odkar delavski kolektivi sami upravljajo svoja podjetja, so zmanjšali materialne stroške proizvodnje ter potrošnje delovne sile in dvignili produktivnost dela, toda so še velike možnosti, da se še zaostri štednja materiala in povisa produktivnost dela v naših podjetjih. Nadalje je važno za ona podjetja, ki delajo artikle za izvoz. Mi smo poletni plan izvoza izvršili, toda zaradi letošnje suše, ki nam je zelo škodila in onemogočila izvoz poljedelskih pridelkov, moramo povečati izvoz industrijskih artiklov, da izravnamo našo devizno bilanco. Zato je naloga vseh naših kolektivov, da povečajo proizvodnjo za izvoz. Od tega, koliko bomo še izvozili, bo odvisno, kako bomo popravili škodo zaradi suše, ker bomo morali v prihodnjem letu potrebno žito uvažati. Najbrže tudi mast in živinsko krmo.

Posebno važno je, da delavci veliko bolj aktivno posežejo v upravljanje svojih tovarn in s tem spodbijejo birokratske tendence raznih funkcionarjev v podjetjih.

V Celju, ki je pretežno delavsko mesto, je treba življenjske pogoje prebivalstva izboljšati. Danes je dana vsa možnost vodenja samostojne komunalne politike v gradnji stanovanj, komunalnih, higienskih in kulturnih naprav. Med podjetji in ljudskimi odbori mora biti tesna povezava. Posebno je treba pozdraviti sklepe podjetij, ki so dala precejšnje vsote za zgraditev novih stanovanj, ki jih Celju zelo primanjkuje.

Celje se bo kot eno zelo pomembnih industrijskih središč v naši državi v bodoče še naprej razvijalo. Naloga vsega prebivalstva je, da pri tem delu z vso požrtvovalnostjo sodeluje.

Ko smo v kratkih črtah pregledali zgodovino Celja, njegovega razvoja in borbe, kar je tukajšnje prebivalstvo v teh stoletjih vršilo, vidimo, da je to zgodovina res samih težkih in krvavih borb za nacionalne in socialne pravice delovnega človeka. Pravice in našo svobodo branili sta z veseljem lahko ugotovimo, da so te nacionalne in socialne pravice, za katere so se borili vsi naši predniki, priborjene in uresničene. Zategadelj mi vsi danes obljubljamo, da bomo te pravce in našo svobodo branili pred komerkoli in da bomo z vsemi svojimi silami prispevali k dokončni zgraditvi naše socialistične domovine — nove Jugoslavije, ki je edini porok naše srečne bodočnosti in srečnejšega življenja.

Naj živi Celje v svobodni Jugoslaviji!

Naj živi Jugoslavija domovina svobodnih in srečnih ljudi!

Naj živi Komunistična partija Jugoslavije!

Naj živi naš voditelj in učitelj, tovariš TITO!

Po govoru tov. Leskoška, ki so ga zbrane množice sprejele z dolgotrajnim odobravanjem in ploskanjem, je predsednik Sveta za prosveto in kulturo pri MLO tov. Anton Aškerc obvestil zborovalce o današnjem sklepu mestnega ljudskega odbora o podelitvi častnega meščanstva najbolj zaslužnim borcem za lepše življenje naših narodov.

Na koncu zborovanja so zastopniki nekaterih delovnih kolektivov sporočili zbranim Celjanom, da bodo z vsem razumevanjem podprli pobudo MLO, da odstopijo del svojega sklada za gradnjo stanovanjskih hiš v mestu. Tako bo dala Cinkarna 5 milijonov, Beton 2.6 milijona, tovarna emajlirane posode 20 milijonov in »Metka« 2.8 milijona dinarjev. Celjsko delavstvo je s tem ponovno dokazalo svojo požrtvovalnost in svojo odločnost, z vsemi silami pomagati pri graditvi socializma v naši domovini. S tem je tudi najlepše proslavilo 500-letnico Celja.

M. B.

Mestni muzej v Celju - pomembna kulturna in prosvetna ustanova

Izredno bogastvo in spričo kratke dobe obstanka muzeja nenavadno smotrna in okusna ureditev njegovih zbirk me je močno in nadvse prijetno presenetila. Če bo dovolj sredstev za nadaljnjo izgraditev muzeja, kar je nujna kulturna dolžnost Celja in vse Slovenije, bo celjski muzej lahko postal biser slovenskih muzejskih ustanov. Prepričan sem, da bo njegov ravnatelj A. Stupica to težko nalogo v najkrajšem možnem času odlično rešil; njegovo dosedanje delo v tem muzeju mi je poroštvo za to.

Dr. K. Dobida
ravnatelj Narodne in Moderne galerije v Ljubljani

Ko sem pred dnevi prebiral spominsko knjigo celjskega muzeja, v katero njegovi obiskovalci vpisujejo svoje vtise, nisem bil prav nič presenečen nad velikimi priznanji, ki jih dajejo obiskovalci najrazličnejših poklicev in narodnosti tej kulturni ustanovi mesta Celja. Eno izmed teh sem zapisal na začetek tega sestavka. In prav ta laskava pohvala je bila tudi povod, da sem se zapletel v razgovor z ravnateljem celjskega muzeja tovarišem A. Stupico.

Delo današnjega muzeja je kratko, staro komaj pet let. Pred vojno je bila ta ustanova v mestu amatersko - provincialnega značaja, zaprta v eni sobi Glasbene matice. Lapidarij je bil na dvorišču; le-ta je še danes kulturni škandal mesta, saj so tu spomeniki več ali manj izpostavljeni vremenskim vplivom. Začetek uspešnega razvoja muzeja je bilo 1947. leto, ko je muzej dobil na razpolago staro grofijo. To leto pomeni hkrati tudi začetek naporov. Grofija je bila v zelo slabem stanju, deloma porušena itd. Zato je bilo potrebno prostore urediti in jih usposobiti za njihove namene. Danes je v I. nadstropju urejenih že 8 razstavnih prostorov, tri sobe pa še čakajo končnih del. V teh prostorih so sedaj vsi oddelki od arheologije do kulturno-umetnostne zbirke. V drugi fazi našega dela pa so uredili oddelek NOB in galerijo, ki je zelo dragocena. Glavna dvorana bo urejena v bližnji bodočnosti.

Letos v okviru proslav za 500-letnico mesta nam je komunala uredila muzejski vrt, ki je sedaj tak, da bomo del lapidarija namestili začasno sem.

Poleg muzeja pa se je v staro grofijo priselila še študijska knjižnica. Sedaj je ta ustanova muzeju v veliko napoto; muzej se zaradi pomanjkanja prostorov ne more razmahniti. Trenutno bomo to stisko rešili tako, da bomo muzejski arhiv prenesli na podstrešje, v izpraznjenem prostoru pa bo študijska knjižnica uredila svojo čitalnico.

Pročelje stare grofije propada. Kaj boste storili že letos, da rešite stavbo pred nadaljnjim uničenjem?

Ne samo, da se nam omet kar lušči s sten, letošnja zima nam je povzročila veliko škodo tudi na strehi. Vsa ta zunanja dela bodo letos končana. Nato pa bomo začeli z adaptacijo ostalih treh prostorov v I. nadstropju in pa z ureditvijo dohoda v muzej z garderobo in s straniščem za njegove obiskovalce. V novo pridobljenih sobah bomo uredili predzgodovinsko zbirko in etnografski oddelek. Tu bo tudi razstavljena lepa zbirka keramike od najstarejših dob do srednjega veka ter naše narodopisno lončarstvo.

Kakšen načrt pa imate za drugo leto?

Predvsem ureditev lapidarija v pritličju prizidka. Novi lapidarij bo dovolj velik, da bo sprejel ves material z dvorišča Glasbene matice in še one spomenike, ki so bili najdeni po osvoboditvi. Seveda mislim pri tem samo na rimske spomenike, ostale srednjeveške in druge bomo razmestili po arkadnih hodnikih muzeja.

In načrt za poznejša leta?

Tokrat gre predvsem za uresničitev načrta inž. arh. Mušiča, ki razporeja v stari grofiji sam muzej, v pritličju prizidka lapidarij, v I. in II. nad. prizidka pa študijsko knjižnico. Ti dve

ustanovi bi bili povezani med seboj po skupnem dohodu z Muzejskega trga in s Savinjskega nabrežja. To je naravnost paradni načrt ne samo za Celje, ampak tudi za vso Slovenijo, saj bi bili po tem načrtu prvikrat definitivno združeni ti dve ustanovi.

V pritličju bi bila še dvorana za občasne razstave muzeja in študijske knjižnice. Pod njo bi bili upravni prostori muzeja in kabineti.

Pozneje bi v kletnih prostorih ob primerni razsvetljavi in zračenju razstavili vse mavčne odlitke celjskih spomenikov, ki jih hranijo drugi muzeji. Tako bi zbrali pod eno streho vse gradivo rimske Celeje, kar bi bil edinstven primer na svetu.

Na vrsto bi prišli tudi odlitki srednjeveških spomenikov in njihovih detajlov, hkrati pa bi razstavili še kopije fresk od najstarejših do renesanse.

V ta načrt bodočega dela spada še ureditev vodnega stolpa v Razlagovi ulici, kjer bi v pritličju pokazali srednjeveško mučilnico, v nadstropju pa sistem napada in obrambe srednjeveškega mesta Celja.

Naša želja je urediti tudi oddelek tako imenovane cerkvene umetnosti. Mislim, da bi ta načrt najbolje uresničili v cerkvi sv. Duha, kamor bi razstavili vse starejše cerkvene spomenike.

In na koncu, tudi moderna galerija je naša težnja.

Kakšno pa je delo muzeja na terenu?

Arheološka skupina je tri leta izkopavala rimski tempelj na Sadnikovem vrtu. Nadalje je ta skupina odkrila rimsko arhitekturo v Prešernovi ulici. Pri tem objektu, verjetno vili, je bila najdena še lepa zbirka keramike. Na Miklavževem hribu so arheologi ugotovili ilirsko gradišče, v Gotovljah pri Zalcu pa staroslovansko grobišče. Največje in najpomembnejše najdišče pa so vsekakor rimski nagrobniki v Sempetru.

Narodopisna skupina je lani in letos raziskovala vas St. Florijan pri Gornjem gradu, letos pa okolico Jurkloštra, Lahov graben, Polano ter Zg. in Sp. Voluš. Na tem terenu je skupina zlasti ugotavljala materialno ter duhovno kmečko kulturo. Bogato je izrazoslovje ter pesmi, pripovedke, otroške igre, običaji itd.

Kakšna je vloga celjskega muzeja kot ljudsko prosvetne ustanove?

Če se je smatral muzej v predvojnem času predvsem za znanstveno ustanovo, se je to v letih po vojni spremenilo. Sedaj polagamo še veliko večjo pozornost na to, da je vsak muzej tudi ljudsko prosvetna vzgojna ustanova. V tem pogledu zaznamuje celjski muzej čedalje večje uspehe. Na eni strani je število obiskovalcev zelo veliko. Lani si je muzej ogledalo 9000 ljudi, letos pa smo imeli že nad 6000 obiskovalcev. Pa ne samo to. Obiskovalci, ki prihajajo v naš muzej, so najzgovornejše priče, da opravlja ta ustanova svojo nalogo v tem pogledu zelo dobro: svoja znanstvena dognanja na terenu z muzealijami in pa z živo besedo ljudem približuje ter jih s tem seznanja in uči o naši preteklosti. Za celjskega muzealca pa je razveseljivo dejstvo še to, da dobiva čedalje več prijav o najdbah izven mesta. To kaže, da je naš muzej že dovolj znan in pa to, da je kulturna zavest naših ljudi dovolj velika. In če k temu dodam še to, da je muzej urejen tako, da dobivajo v njem že šolarji prve estetske dojme, potem mislim in to potrjujejo tudi obiskovalci muzeja, da je naša ustanova tudi kot ljudsko prosvetna dosegla zavidljive uspehe.

M. Božič

V STISKI IN BOJU ZA VSAKO BILKO

V Prekmurju je dolgotrajna suša uničila več kot polovico krme

Murskosoboški okraj je med tistimi področji v Sloveniji, ki jih je letošnja dolgotrajna suša najobčutneje prizadela. V vsem razsežnem okraju je samo troje občin — Bistrica, Gaberje in Vel. Polana — kjer suša ni vsega izžgala ter ni večje bojazni, da bi zlasti živini že sredi zime začelo primanjkovati najnujnejše krme. Najteže pa je zadela suša njive in travnike okoli Murske Sobote, Tišine in Beltincev. Ob težkih sušnih posledicah so zaskrbljeni zlasti sicer tako vestni in marljivi prekmurski živinorejci. Navzlic največji skrbi in varčevanju s krmo je treba pričakovati, da bo stalež živine nujno padel ter bo treba z največjim preudarkom ohraniti ob močnejši reji vsaj zadostno število plemenske in rodovniške živine ter sploh močnejše živine, ki bo na spomlad neogibno potrebna za vprežno delo.

Ljudska oblast v Prekmurju, kje je suša uničila okoli 60% letošnjega normalnega pridelka živinske krme, že dobra dva tedna posveča največjo skrb ukrepom in meram, ki naj bi ne samo trenutno, ampak tja do spomladanske paše obvarovali lepo se razvijajočo živinorejo. Na okraju so sestavili štab, ki ga vodi predsednik okrajnega gospodarskega odseka tov. Alojz Benko. V štabu so poleg članov okrajnega ljudskega odbora zastopniki zadružništva in drž. posestev ter zavedni prekmurski kmetje. Prav tako so po vseh občinah postavili občinske štabe. Okoli teh štabov se zgrinjajo vsi kmetje in živinorejci ter skušajo v slogi in skupnosti v največji meri rešiti težko stisko, v kateri je zlasti živinoreja.

Samoposebi se razume, da bodo v Prekmurju do skrajnih možnosti izkoristili vso letošnjo pašo. Pravijo: Tu se bomo borili do zadnje bilke! Dokler bo sploh mogoče, bo živina na paši. Kar je pa sicer zelenega in kar se sploh dá živini vsiliti za krmo, bomo pobrali in spravili za tiste mesece, ko bo živina v hlevih. — Kako prijeten je občutek ob prekmurski slogi, ko nikjer ne najdeš egoista, ampak so se ljudje enotni združili kot obrambni zid v boju proti sušnim posledicam! Tudi tu se — kakor na sijajno organiziranem »Prekmurskem tednu« — očitno kažejo politični sadovi Partije in Fronte med prekmurskim ljudstvom. Prekmurje bo sicer na vsak način dobilo v tej stiski primerno podporo. Toda koder koli hodiš v teh dneh po Prekmurju, povsod vidiš, da si ljudje želijo najprej sami pomagati iz stiske ter iščejo in vrtajo za vsemi lastnimi sredstvi, ki so sploh mogoča in dosegljiva. Preseneti pa človeka tudi stroga pravičnost, s katero ne samo ljudska oblast, ampak vaščani sami obravnavajo vprašanje obrambe proti sušnim posledicam ter brez vsakih izgovorov, katero občino in koga je suša bolj in koga manj prizadela! Prelep primer ljudskega tovarištva!

Boj, ki ga vodijo štabi in Prekmurci sploh, je sila resen in strog. Tu se zlasti vidno izkazujejo kmetijske zadruge, skozi katere teče vsa pomoč po navodilih okrajnega štaba. Brez oklevanja so se vsi odločili, da bo dobava krme enotna. A tudi cene krme in sploh krmil bodo enotne ne glede na prometno oddaljenost katere koli občine, ki ji je treba pomagati. Poskrbeli bodo pa, da bo prihajala pomoč po najkrajši poti v Prekmurje, tu pa se bo tudi razdeljevala po najkrajši poti. Po navodilih okrajnega štaba bodo nabavili toliko krme in močnih krmil, da bo vsaj v glavnem prekmurska živina v kar največjem številu dočakala spomladansko pašo. Za kritične mesece od januarja do marca bodo vskladiščili pretežno količino nabavljenih krmil. Sedaj in tja do decembra pa bodo dobivali pomoč samo v področjih, kjer je živina najbolj ogrožena. Brez izjeme bo deležna pomoči najprej plemenska živina, zlasti tista, ki obeta največ v razvoju in rasti prekmurske živinoreje.

Poleg travnikov, ki po zadnjem dežju zaenkrat še komaj vidno ozelenevajo, bodo izkoristili za pašo tudi strnišča, vse parobke, ozare in brežine v poplavnem področju. Uprava gozdov pa je dovolila pašo po vseh gozdovih, razen v mladih nasadih, kjer bi živina napravila nepopravljivo škodo. V mnogo večji meri bodo letos po gozdovih pograbili vse listje za nastilj, da tako prihranijo slamo za živinsko krmo. Spomladi pa bodo, ko bo prvo vreme dopuščalo, posejali čim večje površine z zgodnjimi krmskimi rastlinami (oljna repica itd.).

Občine in vasi stalno obiskujejo člani okrajnega štaba in kmetijski strokovnjaki. Z nasveti in navodili povsod pomagajo ljudem, se posvetujejo zaradi prodaje živine, učijo silirati zeleno krmo ter ustvarjati zaloge za zimske mesece. V zvezi s sušnimi posledicami se štab in kmetijski strokovnjaki zelo preudarno po občinah in vaseh lotevajo tudi perečega vprašanja odprodaje živine, ljudska oblast pa vprašanja cen. (ž).

Kmalu bodo v Ljubljani postavljeni novi reliefi - kažipoti

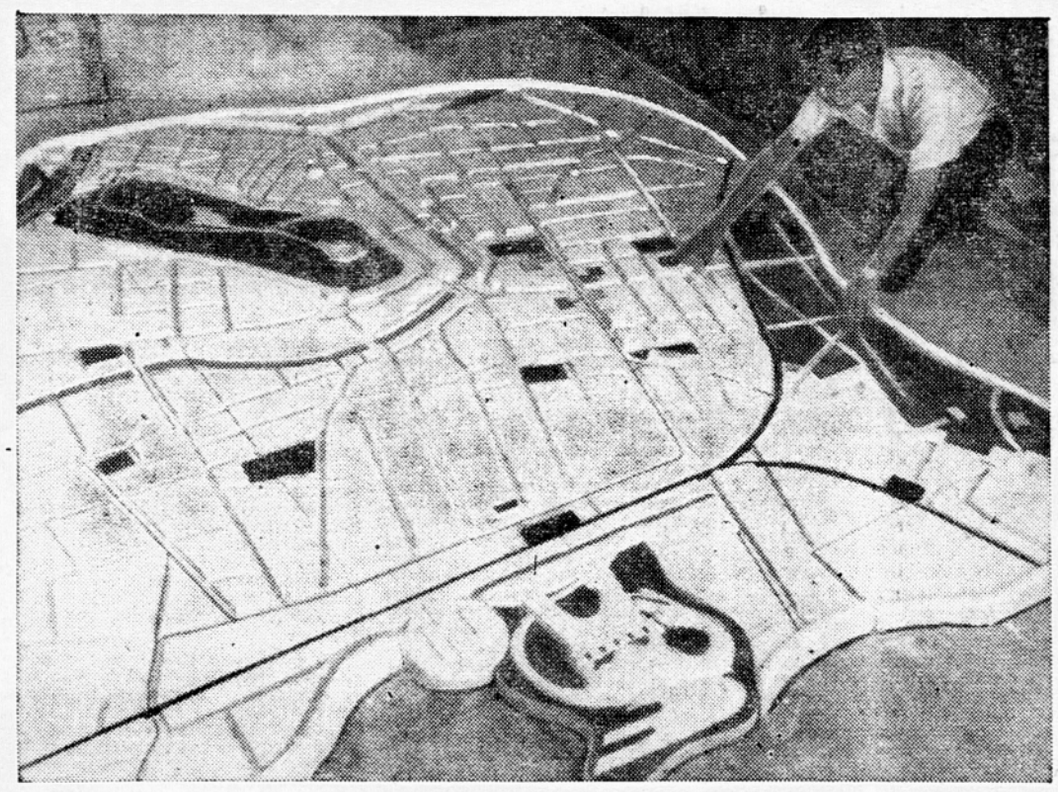

Ljubljana bo dobila prve reliefe-kažipote, ki bodo postavljeni ob vseh vhodnih odn. izhodnih cestah in na železniški postaji. Reliefi bodo služili predvsem orientaciji pri tranzitu. Zato bodo vse ceste, ki vežejo Ljubljano z ostalimi mesti označene z rumeno barvo. Obenem pa so konstruktorji poizkušali rešiti tudi problem orientacije v mestu samem. Vsi domači in tuji obiskovalci Ljubljane se bodo lahko na reliefu poučili, kje je kakšno podjetje, ustanova, trgovina itd. Da bi bila preglednost večja, imajo posamezne veje podjetij, poleg naslova (n. pr. Tovarna kleja, Hotel Slon), še svojo karakteristično barvo. Tako bo znak za industrijo črna črta, za ustanove črni okvir, za trgovine modra, hotele rdeča, gostinska podjetja zelena barva. Veliko nepotrebnega letanja bo ljudem, ki prihajajo v Ljubljano po opravkih, turistom, pa tudi Ljubljančanom samim, prihranjenega tudi zato, ker se bodo vzporedno s selitvijo podjetij po Ljubljani, selili tudi njihovi napisi in oznake po reliefu.

Reliefi so izdelani iz mavca, prepariranega z nitro-lakom, kar bo povečalo njihovo odpornost. Izdelal jih je, v režiji »Jugo-reklama«, akademski slikar Ivan Miklavec in jih opremil z ličnimi ilustracijami, ki poživljajo relief, hkrati karakterizirajo posamezne dele Ljubljane in s tem povečujejo preglednost. Sestavljeni so iz 42 plošč, ki v skupnem obsegu zavzemajo približno 10,5 m² prostora.

Prvi relief bo kmalu izgotovljen in montiran. Takrat bodo Ljubljančani in gostje lahko sami ocenili, če je zamisel uspela. Ker je to prvi poizkus te vrste pri nas, bo utemeljena kritika mnogo koristila pri izpopolnitvi ostalih reliefov, ki so še v delu. Dejstvo je pa, da so orientacijski reliefi Ljubljani nujno potrebni, tako zaradi naraščajočega tujskega prometa, kot zaradi boljše orientacije domačinov.

Žene ribniške občine posegajo v gospodarstvo

Kako se morajo naše žene zanimati za vsa vprašanja našega družbenega življenja, je pokazala občinska konferenca organizacije AFŽ v Ribnici. Na konferenci, ki je bila 24. avgusta, so se zbrale žene iz Ribnice in okoliških vasi v res lepem številu. Na konferenci so pogrešali samo žene iz Brega, Gorenje vasi in Sajevica.

Potem ko so pregledale uspehe svoje organizacije v zadnjih mesecih, ki jih ni bilo malo, so takoj prešle k razpravi o pomanjkljivosti v zdravstveno-prosvetnem, gospodarskem in politično-vzgojnem delu. Pri vzgoji mladine so se nadalje zadržale, saj je vsem materam v ribniški občini mnogo na tem, da bodo njihovi otroci dostojni državljani. Ugotovile so, da posega mladina v zadnjem času kaj rada po čaši, in sicer samo zaradi tega, ker jih na to zapeljejo prepogoste veselice, ki se vrstijo druga za drugo. Po drugi strani pa točijo gostilničarji mladini izpod 18 let razne alkoholne pijače. V zvezi s tem so sklenile, da mora ljudski odbor izdati prepoved točenja alkoholnih pijač mladini izpod 18 let. Lepo je rekla tovarišica Kordičeva, da ne odrekamo mladini zabave in razvedrila, toda naj bodo vse zabave združene s kakšno kulturno prireditvijo, kakor je bil n. pr. telovadni nastop in tekmovanje žanjic v Ribnici. Da bi imela mladina kam zahajati, naj se pospeši tudi zgraditev kinodvorane v Ribnici, da bodo predstave vsaj dvakrat tedensko.

V Ribnici prodajajo okoliški kmetje svoje pridelke po hišah po cenah, kakor se jim zdi. Zato žene predlagajo, naj v Ribnici odpro zadružno trgovino s sadjem in zelenjavo, ter naj uredijo trg, kamor bi kmetje iz okoliških vasi primašali svoje pridelke. S tem bi regulirali cene sadju in zelenjavi.

Da bi vsaj nekoliko omilili stanovanjsko stisko, so dale žene predlog ljudskemu odboru, naj iz Ribnice preseli v okoliške vasi privatnike in upokojence, za katere ni nujno, da žive v trgu. Stanovanjska komisija pa mora paziti na to, kakšna stanovanja dodeljuje zaslužnim družinam in bolnikom.

Na konferenci so žene z zadovoljstvom ugotovile, da odkar obstaja v Ribnici materinska posvetovalnica, ni več pojavov mazaštva in vraž. Matere se pridno poslužujejo posvetovalnice ter upoštevajo prejete nasvete za nego matere in otroka. Ker je zdravstveni okoliš v ribniški občini obsežen, bi nujno potrebovali rešilni avto in prehodno ambulanto. Večkrat se zgodi, da pripeljejo kakega ponesrečenca iz gozda, ki potem leži kjerkoli prav zapuščen.

Ko so žene razpravljale o komunalnih vprašanjih, so izrazile mnenje, da ne bi škodilo, če bi odstranili ruševine na sredi trga in na tem mestu uredili park, kjer bi imeli ljudje prostor za počitek. Potok Ribnica ob deževju prestopi bregove in poplavlja Mlako in Ribnico. Da bi se te poplave preprečile, bi lahko, če že ni sredstev za regulacijo potoka, očistili ločja ter s tem preprečili zadržavanje vode. Smatramo, da je to zelo pameten predlog, ki ga bo občinski odbor prav gotovo osvojil.

Se mnogo pametnih predlogov so dale žene na tej konferenci. Ljudski odbor v Ribnici bo moral čimprej tudi urediti vodovod, oziroma popraviti vodovodne cevi, ki na več mestih puščajo.

Organizacija žena v Ribnici je ena izmed najbolj delavnih organizacij v ribniški občini. Prav je, da se žene zanimajo tudi za gospodarska vprašanja in njihova dolžnost je, da posežejo vmes tam, kjer so drugi na marsikaj pozabili. Da žene v ribniški občini res želijo izpopolnjevati svoje znanje, kaže dejstvo, da se vseh predavanj v Ribnici, pa najsi so to zdravstvena, gospodarska ali politična, udeležujejo v velikem številu, kar ne moremo reči za moške.

Na koncu konference so žene sprejele sklepe in izvolile delegatke za okrajno konferenco AFŽ, ki bo v Kočevju.

VESTI S TOLMINSKEGA

Vaščani Loga pod Mangartom so imeli doslej na svoji planini več majhnih in neurejenih staj, katere je v minuli zimi poškodoval sneg. Danes gradijo na tej planini moderno, enonadstropno stajo za kakih 400 ovac. Razen staje gradijo tudi mlekarno. Gradbeni material dovažajo po žičnici. Tu bodo prebivalci sami prispevali okrog poltretji milijon dinarjev v materialu in prostovoljnem delu. Dalje gradijo na zatolminski planini Mednje dve staji za 95 glav goveje živine, na planini Žaga pa stajo za 56 glav živine. Za te staje imajo na razpolago 6 milijonov dinarjev kredita, ostalo pa bodo prispevali prebivalci sami, bodisi z materialom ali prostovoljnim delom. Dve novi staji gradijo tudi na Kolovratu in sicer na planinah Bant in Krnice, kjer je obstajalo prej več manjših neurejenih hlevov.

Vsi ti novi planšarski objekti bodo bržkone zgrajeni že letos. Njihova vrednost pa bo narasla s prispevki prebivalstva na kakih 90 milijonov dinarjev, čeprav znašajo investicijska sredstva le okrog 30 milijonov.

Kdo je organizator kumskih nedelj

Pred dnevi je nekdo dal oglas v naše časnike, kjer pravi: »Po uspelem zletu »Svobode« gremo v nedeljo vsi na Kum, mladina pa že v soboto, kjer bo zvečer ob kresovih, godbi in petju preživela »romantično noč«.

Taka trditev je ne samo drzna, temveč tudi podla. Zlet »Svobode« v Trbovljah ni bil priprava in uvod za kumsko »romantično noč«, temveč velika manifestacija delavske kulture, ki se bistveno razlikuje od mračnjaške vatikanske kulture, katero propagirajo njeni petolizci — organizatorji kumskih nedelj.

Res, Kum spada med najzanimivejše izletne postojanke Zasavja. Vsako leto ga obišče na tisoče izletnikov in zaradi tega ima tudi svojo tradicijo. Ima pa pravzaprav dve tradiciji: tradicijo turizma in tradicijo mračnjaštva, na katerega nas spominjata tudi v oblake štrleča cerkvena stolpa. Na to tradicijo se je spomnil tisti, ki v dnevnem časopisju vabi na »tradicionalno« kumsko nedeljo. Kakšen namen pa imajo te »tradicionalne« kumske nedelje? Ali mogoče »globoko« versko doživljanje vernikov, ali spoznavanje zemeljskega sestava kumskega področja (ki je prav zanimiv), ali morda vzbujanje ljubezni do domovine ob širokem razgledu po naši prelepi, s krvjo natopljeni slovenski zemlji? Ali hočejo morda ob pogledu na črne revirje buditi duha revolucionarnosti? Se zdaleč ne!

Prav dobro se spominjamo kako so se nekdaj obhajale te »tradicionalne« kumske nedelje. Gospodom je bilo važno, da na to nedeljo privabijo na Kum čim več mladine, s posebnim poudarkom, naj pride mladina na Kum že na večer prej, saj je poskrbljeno za pijačo in »razvedrilo«, ki naj ga da »romantična noč« ob kresovih in veselih zvokih godbe. Razpoloženje pa naj dviga še alkohol, ki ga mladina v obilici lahko uživa. Take zabave so željni ljudje dvomljivih moralnih kvalitet, ki take priložnosti izrabljajo zato, da lahko zadovoljijo svoji nizkotni pohoti. To pa organizatorjev ni nikdar motilo, saj imajo »oblast« na zemlji odpuščati tudi največje pregrehe. Imeli smo večkrat priložnost videti in slišati, kakšno vzdušje in dejanja je povzročila in skrivala ta »romantična kumska noč«. Jošta in Nežo — kumska »patrona« — so postavili na Kum, da bi pod njunim »varstvom« zapeljavali mladino na nizkotna pota, ki so se za marsikoga že končala z moralnim padcem in tudi za rešetkami, ker so se v teh nočeh razvili pretepi z noži in koli. »Častiti« gospodje za to niso čutili nobene odgovornosti.

Vprašamo starše, ali imajo organizatorji »romantičnih« kumskih noči moralno pravico pripravljati take priložnosti, da mladina lahko zaide na spolzka in nečastna pota? NOB je pokazala, da se je iz vrst mladine, ki je bila pod vplivom takih »organizatorjev«, rekrutiral ne redek izdajalec svoje domovine.

Organizatorjem »kumske romantične noči« sporočamo, da našega vzgojnega smotra, ki se je izoblikoval v ljudski revoluciji, ne bomo pustili izmaličiti. Hočemo, da bo naša mladina vzgojena v naprednem, socialističnem duhu in morali, ki hoče vedrega, ponosnega, moralno značajnega in treznega človeka, ki bo s svojo dejavnostjo koristil družbeni skupnosti.

Po vsem navedenem ni težko uganiti, da so organizatorji kumskih nedelj duhovniki, ki si, če je potrebno, zamenjajo talar tudi z rdečo kravato.

Bodimo budni in ne nasedajmo raznim gospodom Pavličem, ki iščejo najrazličnejše zapeljive oblike dela med našo mladino, da bi jo dobili pod svoj vpliv! Starši, ki hočemo, da bodo naši otroci vzgojeni tako, da bo na njih ponosna domovina in mi, jih ne bomo puščali na take prireditve!

Od naše oblasti zahtevamo, naj enkrat za vselej napravi konec kumskim »romantičnim nočem«, ki so sramoten ostanek preteklosti.

Napredni starši.

Iz naših krajev

V DOLENJI NEMŠKI VASI bodo 31. avgusta odkrili na tamkajšnji šoli spominsko ploščo. Plošča bo posvečena spominu na napredne učitelje Pepco Kocjančič, Edota Hofbeka in njegovo ženo Marijo, ki so jih izdajalci domovine — krvoločni domobranci — na zverinski način umorili. Po odkritju spominske plošče bodo pionirji s sodelovanjem drugih množičnih organizacij priredili proslavo. Na prireditvi bo sodelovala godba sindikalnega kulturno-umetniškega društva iz Trebnjega. Na proslavi bo prečitana tudi kronika o velikem trpljenju učiteljstva, ki ga je v teh krajih preganjal okupator. — Prebivalci Dol. Nemške vasi vabijo k odkritju spominske plošče vse prosvetne delavce in znance teh žrtev ter ostalo prebivalstvo okolice.

TOLMIN. Pred meseci je bila v »Slovenskem poročevalcu« objavljena kritika, da je v tolminskem drevoredu, kjer sta 24. januarja 1944 padla Albin Rejec in Bruno Moretti, visela v spomin na ta dogodek le skromna in preperela lesena tabla. Kmalu po objavi omenjenega dopisa je bila ta tabla odstranjena, organizacija Zveze borcev NOV pa je pričela razmišljati, da bi čim prej postavila dostojen spomenik tema dvema padlima borcema. To se je zgodilo v nedeljo 24. avgusta, ko so na mestu, kjer sta Albin Rejec in Bruno Moretti padla v borbi z okupatorjem, odkrili lep spomenik, ki je Tolminu lahko v ponos. Odkritja so se udeležili predstavniki oblasti in množičnih organizacij ter veliko število prebivalcev. -j.

Dnevne vesti

KOLEDAR

Sobota, 30. avgusta: Maša, Ljubomir.
Nedelja, 31. avgusta: Borivoj, Rajmund, Rajko.

SPOMINSKI DNEVI

30. VIII. 1852. — Izšel ministrski odlok, da naj se Slovenci obvezno uče po šolah slovenskega jezika.
30. VIII. 1935. — Umrl francoski pisatelj Henri Barbusse.
30. VIII. 1942. — V Podnartu požgo partizani most čez Savo.

•

Razstavo slik prirejata likovni sekciji SKUD Prešeren Celje in Angel Besednjak Maribor. V dvorani Mestne hranilnice v Celju od 31. avgusta do 14. septembra. — Obiščite! 5229-n

Obiščite gospodarsko razstavo v prostorih šole Ljubljana Polje od 30. avgusta do 7. septembra 1952. Ob nedeljah od 7 do 19, ob delavnikih od 10 do 19. Vstopnina 20 din, za dijake in vojake 10 din. Zveze z vlaki in avtobusi. Vozni red nedeljskega avtobusa: iz Ljubljane ob 8, 10, 14, 16 in 20 izpred kolodvora. 5217-n

Najtopleje vam priporočamo izvrstno »Paradentin« kremo za čiščenje zob in masažo zobnega mesa. Dobi se v vseh parfumerijah.

Študentska menza Kongresni trg štev. 1 prične obratovati 1. septembra. Dnevni abonma din 70.

Obveščamo cenjene goste, da bo od 1. septembra 1952 v kavarni Nebotičnik razen ob ponedeljkih in sredah, vsak večer godba. — Igra Stenovičeva kapela. — Priporočamo se za obisk. — Uprava. 5243-n

Danes sveže morske ribe.

Zveza borcev terena »24 talcev« prireja dne 31. avgusta 1952 od 9 dalje MNOŽIČNO TEKMOVANJE V STRELJANJU z zračno puško v počastitev VI. kongresa KP Jugoslavije. — Predvidene so nagrade za prva tri mesta. — Tekmovanje bo v Zarnikovi ulici štev. 3 — novi blok — ob vsakem vremenu.

VREME

VREMENSKO POROČILO hidrometeorološke službe

Stanje dne 29. avgusta: Področje visokega zračnega pritiska nad srednjo Evropo povzroča lepo vreme tudi pri nas.

Danes je v Sloveniji pretežno jasno vreme z najnižjo temperaturo na Jezerskem 8 stop. Celzija.

V Ljubljani je danes ob 7. uri znašal zračni pritisk 737.1 mm, temperatura zraka 15.2 stop. C, najnižja temperatura 15.2 stop. C. relativna vlaga 98%.

Napoved za soboto: Pretežno jasno vreme z jutranjo meglo po kotlinah. — Temperatura ponoči do 9 stop. C, podnevi do 30. stop. C.

OBIŠČITE
VZORČNI SEJEM
v Osijeku
OD 30. AVGUSTA
DO
14. SEPTEMBRA 1952
IN
razstavo živine
OD 6. SEPTEMBRA
DO
10. SEPTEMBRA 1952
RAZSTAVLJA INDUSTRIJA IN KMETIJSTVO IZ VSE DEŽELE
IZKORISTITE 50% POPUST NA ŽELEZNICI

KINO

KINO »UNION«: premiera ameriškega barvnega filma: »ZLOMLJENA PUŠČICA«. Tednik.
KINO »SLOGA«: ameriški film: »TEREZA«. Tednik.
KINO »MOSKVA«: ameriški film: »KOBILICE«. Brez tednika. Predstave v vseh treh kinematografih ob 18.15 in 20.30. Prodaja vstopnic od 17 dalje.
KINO »BEŽIGRAD«: ameriški film: KRALJEVI BRIVEC«. Tednik. — Predstava ob 20.15. Prodaja vstopnic od 19 dalje.
KINO »TIVOLI«: angleški film: »BROWNINGOVA VERZIJA«. — Tednik. Predstava ob 20.15. Prodaja vstopnic od 19 dalje.
KINO »TRIGLAV«: premiera ameriškega filma: »ČLOVEK Z DIVJEGA ZAHODA«. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje.
KINO »ŠIŠKA«: ameriški film: »ZMAGA NAD TEMO«. Tednik. Predstavi ob 18 in 20. Prodaja vstopnic od 17 dalje.
LETNI KINO »DOM MILICE«: ameriški film: »ČLOVEK Z DIVJEGA ZAHODA«. Tednik. Predstava ob 20. Prodaja vstopnic od 18 dalje.
JESENICE — »RADIO«: italijanski film: »JUNAK CESTE« — »LETNI«: ameriški film: »GLAS V VIHARJU«.
KOROŠKA BELA: ameriški film: »ASFALTNA DŽUNGLA«.
KAMNIK: angleški film: »MR. EMANUEL«
DOMŽALE: angleški film: »SESTRI«.
VEVČE: angleški film: »BELI HODNIKI«.
»INDUPLATI« — JARŠE: italijanski film: »JUNAK S CESTE«.
CELJE — »METROPOL«: ameriški film: »CHEYENNE«. — »DOM«: francoski film: »PRAVICI JE ZADOŠČENO«.

RADIO

SPORED ZA SOBOTO

Poročila: 5.15, 6.00, 12.30, 15.00, 19.30 in 22.00. — 5.00—7.00 Pester glasbeni spored — vmes ob; 5.20—5.25 Objava dnevnega sporeda; 5.50—6.00 Jutranja telovadba; 6.10—6.30 Kam bomo šli jutri na izlete? 6.30—6.40 Pregled tiska in radijski koledar; 12.00 Iz opere P. I. Čajkovskega; 12.40 Zabavna glasba, vmes objave; 13.00 Igra orkester Georg Melachrino; 13.20 Zabavne melodije; 14.00 Hrvatska narodna glasba; 14.30 Radijske reklame; 14.40 Iz novejših oper; 15.10 Zabavna glasba, vmes objave; 15.30 Zdravstveni nasveti; 15.40 Lahka orkestralna glasba; 16.00 Po naši lepi deželi — Jaka Slokan: Savinjska dolina — dežela grenke rože hmelja (ponovitev); 17.00 Uganite kaj igramo! 18.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta — Glasba za pionirje; 18.30 Španski in južno-ameriški ritmi in melodije; 19.00 Okno v svet; Mlekarstvo v Novi Zelandiji; 19.10 M. Musorgski: V otroški izbi — ciklus pesmi — Izvaja sopranistka Otta Ondina, pri klavirju Pavel Šivic, 19.40 Zabavna glasba, vmes objave; 19.50 Radijske reklame; 20.00 Radijske beležke; 20.15 Zabavni zvoki; 20.30 45 veselih minut iz Trbovelj; 21.15 Kar po domače... 22.15 Igra Plesni orkester Radia Ljubljana; 22.35 do 23.00 Plesna glasba.

Oddaja Radia Jugoslavija za inozemstvo na valu 327.1 m: 23.00 do 23.10 v nemškem jeziku; 23.10—23.25 v poljskem jeziku.

ŠOLSTVO

NA EKONOMSKI SREDNJI ŠOLI V MARIBORU IN ADMINISTRATIVNI ŠOLI V MARIBORU

bodo sprejemni izpiti za kandidate, ki se bodo vpisali v I. razred.

Interesenti naj predložijo do 31. avgusta tega leta Ekonomski srednji šoli v Mariboru, Zrinjskega trg št. 1 prošnjo kolkovano s 30 din in v prilogi spričevalo o nižjem tečajnem izpitu ter krstni list.

Ob tej priliki sporočamo, da bodo popravni in zaključni izpiti v jesenskem roku en teden pozneje kot so bili objavljeni. Ravnateljstvo Ekonomske srednje šole in administrativne šole v Mariboru.

DRŽAVNO UČITELJIŠČE MARIBOR

Popravni izpiti za IV. letnike se začno 29. avgusta, pismeni diplomski izpiti pa 30. avgusta. Ustni diplomski izpiti bodo od 1. septembra dalje. Privatni izpiti za nižje letnike bodo 5. in 6. septembra, popravni izpiti za I., II. in III. letnik za 8. septembra. — Redni pouk se začne 10 septembra. Ravnateljstvo.

INDUSTRIJSKA ŠOLA KEMIČNE STROKE V RUŠAH

1. Naknadni vpis v prvi letnik bo za zamudnike do 5. septembra.
2. Sprejemni izpiti iz matematike in popravni izpiti bodo od 8. do 13. septembra.
3. Zaključni izpiti v jesenskem roku bodo od 13. do 18. oktobra.
4. Začetek pouka bo 15. septembra.
5. Internat: reflektanti prvega letnika in učenci s popravnimi izpiti se javijo pri upravi internata 8. septembra. Reflektanti drugega letnika 13. septembra. — Uprava.

OBVESTILA

OPOZORILO VSEM TELEFONSKIM NAROČNIKOM V LJUBLJANI

Zaradi predelave telefonske centrale v Ljubljani od štirištevilčnega na petštevilčni sistem, bodo v telefonskem prometu v času do 15. septembra tega leta krajše motnje, in sicer prekinitve pogovorov itd.

Prosimo telefonske naročnike, da upoštevajo te neizbežne motnje in ne reklamirajo krajših motenj v telefonskem prometu. — Direkcija pošte, telegrafa in telefona Ljubljana.

OBVESTILO

S 1. septembrom 1952 pričneta poslovati pošti Maribor 4 in Kuzma. Pošta Maribor 4 bo samo sprejemna pošta. V okoliš pošte Kuzma bodo spadala naselja Dolič, Kuzma, Matjaševci in Trdkova iz okoliša pošte Grad in Gornji Slaveci iz okoliša pošte Rogaševci.

Istega dne prične poslovati tudi pošta Ljubljana 8, ki je bila začasno zaprta.

S 1. avgustom 1952 je bilo naselje Bokrači izločeno iz okoliša pošte Martjanci in vključeno v okoliš pošte Puconci.

S 16. avgustom 1952 je bilo naselje Vopovlje iz okoliša pošte Komenda vključeno v okoliš pošte Cerklje pri Kranju, naselje Genterovci iz okoliša pošte Lendava v okoliš pošte Dobrovnik v Prekmurju, naselji Bačne in Suša iz okoliša pošte Poljane nad Škofjo Loko v okoliš pošte Gorenja vas, naselje Ivanovci iz okoliša pomožne pošte Fokovci (obračunska pošta Prosenjakovci) v okoliš pošte Križevci v Prekmurju in naselja Češnjice, Rogačica in Znojile iz okoliša pomožne pošte Telče (obračunska pošta Tržišče in vključena v okoliš pošte Studenec pri Sevnici.

MALI OGLASI

RDEČ KOKOSOV TEKAČ cca 8 m širine 90 cm, naprodaj. Naslov v oglasnem oddelku. 11789-4

KERAMIKI! Podjetje za izdelavo keramike in porcelana v Zaječaru sprejme: inženire, laborante, tehnike, modelarje za mavec, strugarje, livarje in žgalce. Ponudbe s kratkim življenjepisom in dosedanjo zaposlitvijo poslati na naslov: »Keramika«, Zaječar, Srbija. 11836-1

KLJUČAVNIČARJA, dobrega, starejšega, takoj zaposlim. Naslov v oglasnem oddelku. 11817-1

LESNO INDUSTRIJSKO PODJETJE »Jelovica«, Škofja Loka, sprejme takoj v službo: 1. šefa komercialno-finančnega sektorja z večletno prakso v lesni industriji; 2. tehnike lesne stroke z daljšo prakso; 3. samostojnega poslovodjo žage z večletno prakso; 4. dva samostojna gaterista. Za poročene in samce je za hrano in stanovanje preskrbljeno. Ponudbe ustmeno ali pismeno pri imenovanem podjetju. 11767-1

STAREJŠO GOSPODINJSKO POMOČNICO z znanjem kuhe takoj sprejmem. Dvoršak, Medvedova 8. 11790-1

ŽELEZNO PEČKO, belo, prodam. Tavčarjeva 6-I. 11651-4

TRICIKELJ in žensko kolo v dobrem stanju prodam. Naslov v oglasnem oddelku. 11857-4

KROJAŠKI STROJ »Singer« prodam. Naslov v ogl. odd. 11800-4

KROJAŠKEGA POMOČNIKA, specialista, za velike komade za moške in ženske, sprejmem. Salon »Obnova«, Maribor, Slovenska ulica 36. 11829-1

SPALNICO in kuhinjo, nepleskano, prodam. Dravlje, Čebelarska štev. 16. 11753-4

TOVORNI AVTO znamke Chevrolet, tipa 1944, nosilnost 2 toni — prodamo. »Runo«, tovarna usnja, Tržič. 11765-4

MOTORNO KOLO »Beneti«, 250 ccm, zadnja peresnost, ohranjen, globok otroški voziček prodam. Lesjak Anton, kurjač, Železniško naselje Dobrna. 11715-4

TRI DELAVCE, kvalificirane, — sprejme takoj Kleparsko vodno instalatersko podjetje v Prevaljah. Plača po dogovoru. 11711-1

STOPNICE, hrastove, sadna preša 80 l, sod 80 l, kad 200 l poceni prodam. Lesjak, Št. Vid številka 52. 11812-4

GLOBOK VOZIČEK, dobro ohranjen, prodam; tudi za bone. — Karlovška 15-I, desno. 11818-4

ELEKTRO MOTORJI Ganz, 7 ks, 900 obratov. A. e. g. pol ks, 2800 obratov, motorno kolo Zindap 200 ccm, radijski aparat Kosmaj 4+1-cevni, nov, naprodaj. Zalokar, Mengeš štev. 157. 11709-4

PIANINO znamke »Langer« prodam. Panič, Breg 20-I. 11650-4

APARAT za avtogensko varjenje, kompleten, kupi Kmetijska zadruga Preserje. 11631-5

PARCELO prodam. Vprašati: Skofja vas 14 pri Celju. 11714-7

PARCELO 2400 kv. metrov ugodno prodam. Poizve se: Garb, Maribor, Mlinska ulica 26. 11716-7

VRLIKO PRAZNO SOBO z drvarnico zamenjam za enako kjerkoli. Naslov v ogl. odd. 11752-9

DVOSOBNO STANOVANJE v Celju zamenjam z enakim v Ljubljani. Naslov v ogl. odd. 11777-9

PES VOLČJAK s kovinastim zobčanim ovratnikom se pogreša. — Naprošam, da se ga vrne za nagrado: Puh, Gradaška 22. 11813-10

ŠPORTNO KOLO, skoraj novo, — ugodno prodam. - Paravinja, Bobenčkova 7. — Ogled od 14. ure dalje. 11861-4

MOŠKO KOLO prodam. — Ogled: Dolenjska cesta 6. 11831-4

DENARNICO z večjo vsoto denarja, boni in osebno izkaznico sem pozabila v petek dopoldne v trgovini Zankl pri Zmajskem mostu. Najditelje lepo prosim, ker denar ni moja last, da ga vrne za nagrado v oglasnem odd. Slovenskega poročevalca, Kardeljeva štev. 5. -10

UMRLI

Nenadoma nas je zapustila naša teta **JOSIPINA ZOGORC**, trgovska nameščenka v pokoju. Pogreb bo v soboto 30. avgusta ob 17 iz Krištofove mrliške vežice na Žalah. — Žalujoče sorodstvo. 5241-a

Mara Tomšič sporoča vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je nenadoma umrl njen preljubljeni, dobri mož **ing. DUŠAN TOMŠIČ,** direktor mariborske mestne plinarne. Blagi pokojnik bo položen k večnemu počitku v nedeljo 31. avgusta 1952 ob 17. na mestnem pokopališču. v Mariboru. Prosim tihega sožalja. — Maribor, 29. avgusta 1952.

Sporočamo, da se je 28. avgusta t. m. smrtno ponesrečil tov. **STANISLAV PLEŠKO,** roj. 1909, iz Pristave pri Tuhelju. Marljivega delavca bomo ohranili v trajnem spominu. — Sindikalna podružnica »Gradis IMM«, gradbišče Stanovanjski blok ob Titovi cesti, Ljubljana. 5242-a

Iz slavnih dni „Cankarjeve brigade“

Jože Borštnar

Težko in morda celo nepravično je delati razlike med posameznimi razdobji naše ljudske revolucije, kajti vsa so slavna in neminljivo zapisana v zgodovini oborožene vstaje. Vendar se s posebnim ponosom in rad spominjam na tisti čas, na tiste dogodke in tovariše, s katerimi smo si bili blizu, ko so bile formirane prve slovenske brigade. Zato in ker se sedaj približuje proslava 10. obletnice ustanovitve brigad, naj obudim nekoliko spominov. Ker je teh veliko, naj povem že v naprej, da bom le na kratko orisal nekaj iz prve dobe obstoja Cankarjeve brigade, in še to ne tako dostojno, kot bi zaslužil tisti čas.

To je bil námreč čas, ko je partizanstvo v Sloveniji preživljalo težke preizkušnje, ko je okupator slavil uspehe svoje ofenzive, ko je domača reakcija sprejela iz rok fašistov orožje, da pokonča tožnika in preprečevalca njenih zločinov — partizana in NO gibanje.

Bili so torej to težki časi, ki pa so nas še bolj zbližali, nas ojeklenili in utrdili naše vrste, predvsem pa naše prepričanje o neuničljivosti partizanstva in o nujnosti naše končne zmage.

Zahtevali so tisti časi tudi novih poti in načinov borbe, predvsem pa to, da so se manjše čete povezale v močnejše borbene enote, ki so bile sposobne kretati se po okupiranem področju in sprejeti borbo tudi s številnejšim sovražnikom.

Izkušnje nekoliko prej ustanovljene »Tomšičeve brigade« so dale tedaj pobudo glavnemu štabu Slovenije, da je formiral še tri brigade, ki niso bile v toliki meri vezane na gotovo področje, kot odredi in terenske čete.

Od ukaza o ustanovitvi brigad pa do tedaj, da so dejansko začele kot brigade operirati, je preteklo nekaj časa. Tako so se bat. Cankarjeve brigade sešli prvič šele okoli 25. septembra na Volčjaku — proslavo ustanovitve brigade pa smo imeli 27. septembra na Lapinjah nad Sp. Logom na Kočevskem.

Tam so bili že vsi trije bataljoni, ki pa so v začetku poleg številčne oznake nosili še tudi krajevno. Tako je bil prvi bataljon imenovan tudi Dolenjski ali Duletov. Sestavljali so ga borci, Dolenjci, predvsem pa borci iz okolice Ljubljane, Zaloga in Polja. Drugi je bil Kočevski, sestavljali so ga kočevski okoličani. Tretji pa je bil Belokranjski — sestavljen iz Belokranjcev. Čeprav iz različnih pogojev nas je skupno življenje in borba zlila v enotno brigadno telo, pri tem pa so bataljoni še dolgo obdržali tako svoj značaj kakor tudi nekatere navade. Toda nič takega, kar bi ne bilo skupnosti koristno.

Prvi bataljon je bil notranje najbolje organiziran. Odlikoval se je posebno po svojem kulturnem in prosvetnem udejstvovanju, pa tudi njegove intendantske sposobnosti so skupnosti marsikdaj koristile, posebno še ko sta vodila intendanco Tilen in Dimež, ki sta bila brigadni intendantki Mari prepka opora.

V drugem, Kočevskem, so bili priznani ogledniki in obveščevalci (kar spomnimo se Bradača, Oberstarja, Bižela in drugih), ki jim posebno v gozdnem terenu ni bil nihče kos. Njim gre zasluga, da so brigadi že 8. oktobra priborili prvi težki mitraljez in drugo orožje, ko so pri Kočarjih uničili italijanski kamion in ujeli 6 fašistov.

Tretji, Belokranjci, pa so bili veseli, jurišači, hrabri in s polno mero dobrih lastnosti — le od Bele krajine so se zelo težko ločevali.

Bataljoni so se med seboj hitro zbližali in že po kratkem času se nam je zdelo, da smo neločljiva celota, katere vsak del je pripravljen storiti vse za brigadno skupnost.

Drugi bataljon je začel z zgledom, ko je prevzel prostovoljno zavarovanje in oskrbo taborišča, ko smo po 36 urnem maršu vsi izmučeni in premočeni prišli v Spodnji Log. Ostala bataljona pa sta mu sledila in zato ni čudno, da veže Cankarjevce še danes tako močan občutek solidarnosti.

Na Kočevskem se je brigada mudila le nekaj časa. Sicer smo se tja še večkrat vrnili, posebno ko smo v kočevske bolnišnice prinašali ranjence pa tudi na njih oskrbo nismo pozabili, saj smo sami preizkusili, kaj se pravi živeti le od sadja in tistega, kar je na opustošenem Kočevskem ostalo. Pokojni pesnik Cankarjevec Rob bi nam danes, če bi še živel, vedel povedati v svojem šegavem žargonu marsikatero o našem jedilnem listu na Medvedjeku in drugod po Kočevskem. Saj priznamo, da so se Zalar in njegov kočevski kolhoz pa tudi Siroki, naš terenski intendant, trudili, pa kaj, ko je divjega prašiča tako težko dobiti, naš Svejk pa ni bil tak čudodelnik, da bi z dvema polhoma nasitil brigado, pa čeprav je bil drugače vseh muh poln.

Narodni heroj Dragan Jeftić, komandant Cankarjeve brigade, padel leta 1943 pri Selih Šumberku

Kmalu pa smo odšli proti Beli krajini, s katero nas je začelo vezati vse več in več vezi. Za proslavo oktobrske revolucije smo izvedli napad na italijansko kolono pri Trnovcu, kjer se je posebno odlikovala četa Belokranjcev pod vodstvom Cirila — Gorenjska Ančka, Spanov Tone, Silvan in seveda tudi Daki, ki je bil tedaj namestnik komandanta brigade, in drugi. Izgubili pa smo v tej borbi dobrega tovariša Mrvarja, čeprav se je naš doktor Luka na vso moč trudil, da bi težko ranjenemu rešil življenje.

Z Belo krajino in Belokranjci pa nas je posebno zbližal uspeli napad na Suhor, ki smo ga izvedli prav tako v novembru skupaj s hrvaškimi partizani in tako likvidirali izdajalsko jedro bele in plave garde v Beli krajini. Ne da se popisati navdušenje, ki je tedaj vladalo med Belokranjci. Izražali so ga na vse načine in tudi jedače in pijače ni manjkalo.

Četa pod vodstvom Tineta Južine, nepozabnega borca in tovariša, se je tu tako odlikovala, da je bila deležna polno priznanja tudi od prekaljenih proletarcev.

Cankarjeva brigada je imela stalen stik s hrvaškimi brigadami, za kar se je mnogo trudil naš tov. komandant Urban. Posebno prisrčni pa so bili odnosi z Žumberaškim odredom in 13. proletarsko brigado Rade Končarja. Ti odnosi pa so sloneli na medsebojni pomoči pri raznih akcijah, tako na našem kot na njihovem teritoriju.

Vem, da je še marsikateremu Cankarjevcu v živem spominu, ko sta se srečali v gostem snežnem metežu naša in 13. brigada. Ko nam je kljub mrazu in vetru, ki je tedaj vihral skozi Gorjanske gozdove bilo vsem tako toplo pri srcih, ko smo skupno zapeli tisto »Mi smo mladi — proleteri smo mi«. In od tedaj smo se še marsikdaj sestali. Šli smo skupaj na Krašiče, bili smo skupaj v St. Rupertu, pri Pribičih, Kalju, Stojdragi, Metliki in povsod smo kovali čvrsto vez bratstva in enotnosti. Kot oni pri nas tako smo se mi pri njih počutili kot doma. Gaj, Radatoviči, Draga in drugod so bile naše stalne postojanke, pa mnogi Žumberčani — naši tovariši.

Drugi težki mitraljez smo zaplenili tudi novembra belogardistom pri Sv. Križu, iz samega zvonika. Gotovo pa bi bil ta naš uspeh še večji, če bi jim pod okriljem megle ne prišli na pomoč Nemci, ki so prišli reševat svoje zaveznike. Tedaj smo, ko smo imeli že dva težka mitraljeza, formirali mitraljezko četo, ki jo je Džidži tako dobro vodil, da je kmalu postala vzor vsem ostalim.

Skupno s 13. brigado in Žumberaškim odredom smo likvidirali v novembru še tudi močno ustaško postojanko v Krašičih. Tam smo zajeli mnogo sovražnikov in zaplenili dosti sanitetnega materiala in orožja. Aševa četa iz prvega bataljona se je pri tem prav posebno odlikovala. Brigada je napravila v dveh dneh skoraj 80 km in se borila prav vso noč, kar dovolj zgovorno priča o požrtvovalnosti in visoki borbeni morali borcev.

V decembru pa smo prav v noči, ko je nastopila zima, šli preko Krke in tudi tam nadaljevali z napadi na sovražne postojanke. Tržišče in Krmelj sta bila prva na vrsti. Nato Primskovo, kjer smo izgubili tov. Aševa, Strelo in še pet tovarišev. Sledila pa je borba v Št. Vidu, poskus napada na Polico, borba pri Biču, kjer je bil ranjen naš komandant heroj Dragan, in zopet smo šli v Belo krajino. Od tu dalje na Hrvaško, kjer smo skupno z Gubčevo in Tomšičevo brigado in hrvaškimi partizani razbili 2000 mož močno italijansko kolono, ki je varovala desno krilo 4. ofenzive. S tem smo zelo razbremenili položaj NO vojske na centralnem bojišču in v celoti izpolnili povelje Vrhovnega štaba. V teh bojih je padel tov. Vandek, komandant brigade, ki je bil kljub temu, da je šele prišel iz Sercerjeve brigade, izredno priljubljen. Odlično pa se je zopet izkazal III. bataljon in njegov komandant tov. Ilija Badovinec. Počitka nismo poznali in zopet smo šli preko Gorjancev pred Pleterje, kamor so se vgnezdili belogardisti. V najtežjih pogojih smo jih napadli. Meter za metrom smo se z dveh smeri približevali cilju. Marsikdo je omahnil — tudi izredno hrabri borci. Jerman, Marolt, Ferdo Skok - Juriš, štabna kurirka Vidmarjeva iz Ljubljane so tisto noč doprinesli za zmago svoja življenja. Pleterje smo tedaj očistili — popolno zmago pa so nam preprečili tanki, ki so pod svoje varstvo skrili bežeče Kristusove borce, o katerih vemo, da so za čas, ko so bili v Pleterjih, spremenili samostan v javno hišo.

In spet smo šli nad Stojdrago, od tam nad Metliko in ponovno preko Krke. Začetek marca ko je bilo še vse golo in je še vedno pihala mrzla sapa, smo šli v Suho krajino. Tam je tisti čas šlo v klasje delo protiljudske duhovščine. Izdajali so naše položaje kjerkoli smo se prikazali. V strahu za svoje pozicije jim ni bilo mar, da s tem škodujejo največ bednemu suhokranjskemu ljudstvu, po čigar vaseh so tedaj padale izdajalske bombe in uničevali borno imetje. Morda pa so to tudi hoteli — saj ni bilo prvič, da so skušali s strahom pred represalijami odvrniti naše ljudstvo od njegove partizanske vojske. Napadli smo tedaj le Hočevje ter Korinj. Dve belogardistični gnezdi, ki pa sta dobili prav tedaj močno podporo od okupatorja. Tov. Ciril verjetno ne bo nikoli pozabil, kako se je tam zamišljen sprehajal med fašisti in so ga šele italijansko govorjenje in čelade opozorile na to, kje je.

Kaj je partizansko tovarištvo, je tam pokazalo 7 partizanov, ki so šli pod točo krogel reševat težko ranjenega mitraljezca Slavota. Trije so že bili pri tem teže ranjeni in še se je sedmi komaj uklonil povelju komandanta, ki je uvidel težavnost položaja in mu ukazal, naj se vrne. Konec prihodnjič

X. ŠAHOVSKA OLIMPIADA

JUGOSLAVIJA - ČSR 2 in pol : 1 in pol

Tekmovanje X. Šahovske olimpiade v Helsinkih bo končano danes, ko je na sporedu zadnje, deveto kolo. Navzlic temu pa se ne da še nič reči, kakšen bo plasma udeležencev, kajti borbe za najboljša mesta so izredno ostre. Moštvo ZSSR, ki je bilo do 8. kola na tretjem mestu, je po učinkoviti zmagi nad Zahodno Nemčijo prevzelo vodstvo v lestvici. Ker so ZDA že zaključile s tekmovanjem, bo bržkone borba za prvo mesto med Jugoslavijo in ZSSR, teoretično možnost pa ima tudi Argentina. Izmed teh ima po računih na papirju najlažje stališče Jugoslavija, ki ima za nasprotnika Finsko, medtem ko ima ZSSR reprezentanco Švedske, Argentine pa Madžarske. Rezultati prekinjenih partij 8. kola: Jugoslavija — ČSR 2 in pol : 1 in pol (Milič-Kattnauer remi). ČSR — Finska 3 in pol : pol, ZDA — Madžarska 2:2, ZSSR — Zah. Nemčija 3 in pol : pol, Argentina — Švedska 3 in pol : pol, Švedska — ZDA 2 in pol : 1 in pol (Stahlberg-Reshevsky 1:0!). Stanje **ZSSR 18 točk, ZDA 17, Jugoslavija in Argentina po 16 in pol, ČSR in Madžarska po 15, Švedska 12, Zah. Nemčija 9 in pol, Finska 8 in pol.**

NIZOZEMSKA PRVA V B SKUPINI

Medtem ko je bilo tekmovanje v C skupini že končano, se je položaj v B skupini že precej razčistil. Holandska si je po neodločenem izidu z Izraelom priborila prvo mesto z 19 in pol točke. Rezultati so tile:

Anglija : Vzh. Nemčija 2 in pol : 1 in pol, Italija : Danska 2 in pol : 1 in pol, Izrael : Holandska 2:2, Poljska : Kuba 2:1 (1).

Danes igrajo zadnje kolo, in sicer: Jugoslavija : Finska, ČSR : Zah. Nemčija, Švedska : ZSSR, Argentina : Madžarska.

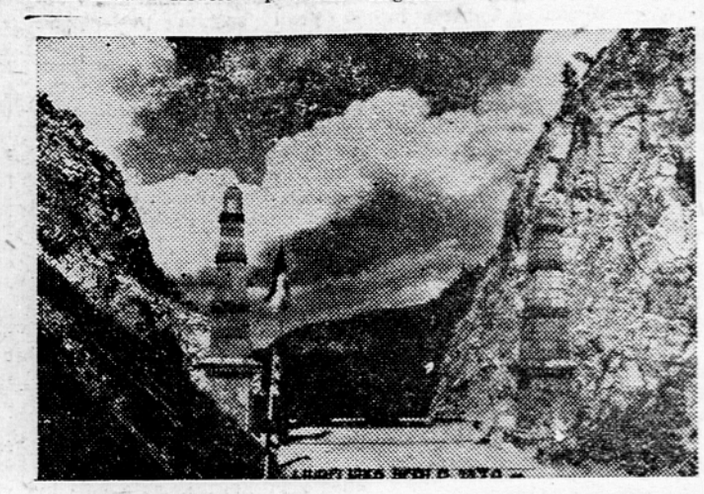

Avtomoto društvo Tržič vabi vse ljubitelje gorskih motornih in avtomobilskih dirk in ljubitelje planinskih lepot na tradicionalne gorske dirke na Ljubelj, ki bodo jutri ob 11. dopoldne. Za to prireditev se je prijavilo poleg najboljših jugoslovanskih tekmovalcev še nekaj znanih avstrijskih in tržaških motoristov. Obiskovalce dirk na Ljubelj opozarjamo, da sta prihoda jutranjih vlakov v Tržič ob 6.12 in 8.51. Z glavnega trga v Tržiču bodo od 6. ure dalje stalno vozili avtobusi proti startu. Izletnikom zadošča za ta dan samo osebna izkaznica! Gledalci naj bodo na svojih mestih že eno uro pred začetkom tekmovanja, ker bo potem proga zaprta za ves promet.

V nadaljevanju prvenstva Slovenije v odbojki bodo danes in jutri naslednje tekme: ob 16.30 Železničar (M.) : Železničar (Lj.) (ženske); jutri ob 9.30 Partizan (Novo mesto) : Železničar (Lj.) (moški in ženske), v predtekmi ob 9.30 pa bosta igrala Gregorčič : Železničar II. (Lj.) (moški). Te tekme bodo na igrišču Doma Ljuba Šercerja v Šiški. — Na igrišču pod Cekinovim gradom bo jutri ob 9 tale spored: Krim II : Papirničar (conska liga), nato pa Železničar (M.) : Krim (ženske).

CELJE središče atletike v Sloveniji

Celje ima že izza predvojnih časov v atletiki tradicijo, saj so bili štirje državni rekorderji Celjani. Vojna vihra pa je prekinila razvoj tedanje atletike, ki ja kazala znake, da bo vzgajala peščico rekorderjev, dočim so množice mladine in delavstva ostale v stiku z atletiko le kot gledalci.

V novi Jugoslaviji je telesnovzgojno gibanje naletelo na težave, primanjkovalo je vodnikov, orodja itd. Tak položaj je bil tudi takoj po osvoboditvi v Celju na atletskem polju, ki pa se je vidno popravljal po velikih zaslugah predsednika društva Fedorja Gradišnika, ki je neumorno delal za vsestranski napredek atletike. Iz 16 aktivnih atletov in atletinj, ki so se leta 1945 ukvarjali s tem športom, se je razvilo množično zdravo društvo, ki je po kvaliteti doseglo stopnjo evropske vrednosti.

Leta 1945. sta društvi Olimp in Celje imeli 16 nastopajočih, kar je trikrat manj, kot je imel SK Celje leta 1940. Že naslednje leto je število naraslo na 89, 1947. leta na 154, leta 1948 na 213, danes pa ima društvo 162 aktivnih atletov in 108 atletinj. Pri tem pa moramo omeniti, da si je ženska atletika utrla pot šele po osvoboditvi. V stari Jugoslaviji se je namreč za kratko dobo pojavila leta 1936, pri takratnem klerikalnem društvu SK Jugoslavija, bila pa je prav hitro ukinjena zaradi ohranitve »morale« v društvu in v javnosti. Ženska atletika se je namreč takrat gojila v manjšem obsegu samo v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani in Mariboru.

Dvig atletike v Celju nam nazorno prikaže tabela, iz katere je razvidna povprečna vrednost petorice atletov in atletinj v vseh disciplinah olimpijskega programa, razen 3000 m čez zapreke, maratonskega teka in desetoboja.

Leto:	MOŠKI: (točke izraž. po finskih tab.)	ŽENSKE:
1947	12.184 točk	6.987 točk
1948	13.226	7.278
1949	13.732	7.547
1950	14.219	7.087
1951	14.893	7560

To je uspeh društva z njegovo smotrno notranjo organizacijo, kolektivno zavednostjo članstva ter tesno povezavo vodstva s člani. Na rednih sestankih članov so obravnavali probleme, analizirali so treninge in tekmovanja, obravnavali tehnične probleme atletike in v primerni obliki imeli tudi idejnopolitično vzgojo.

Atletsko društvo Kladivar ima za seboj težko pot, ne samo glede rekvizitov in podobno, temveč tudi glede vadbenih prostorov. Najprej so trenirali na bivšem Kidričevem stadionu, ki so ga morali izpraznili čez noč, nato so s prostovoljnim delom uredili Glazijo, ki pa je bila premajhna za vse športe. Končno so dobili le svoj prostor, ki so ga uredili v enega najlepših atletskih stadionov v državi. Vse to ogromno delo je bilo opravljeno na prostovoljni osnovi atletov in atletinj, kakor tudi pomoči delovnih kolektivov in drugih organizacij. Leta 1950 je bila otvoritev stadiona in ob tej priložnosti tudi meddržavno srečanje državnih ženskih reprezentanc Avstrije in Jugoslavije.

Oglejmo si uspehe na tekmovanjih. V državni reprezentanci je po osvoboditvi nastopilo 8 moških in 9 ženskih tekmovalcev, ki so dostojno in uspešno reprezentirali svojo domovino. — Nastopili so v Belgiji, Švedski, Finski, Italiji, Avstriji, Romuniji, Albaniji in Egiptu. Nastopili so na evropskem prvenstvu v Bruslju, sredozemskih igrah v Aleksandriji, XV. olimpijskih igrah v Helsinkih in na meddržavnih dvobojih z Anglijo, Belgijo, Italijo in Avstrijo. Največkrat (10-krat) je zastopal domovino Igor Zupančič, nadalje Hanc in Zagorc po 7-krat, Knezova po 4-krat, Lorger in Majcenova po 3-krat, Stajner, Posinekova in Butia po dvakrat, Vehovar, Hribar, Marjan Kopitar, Bebrova, Mankovčeva, Repovževa, Vizjakova, Deržek-Jezernikova in Rehar-Kramarjeva pa po enkrat. Največji uspeh je vsekakor dosegel letos Lorger na olimpijskih igrah, kjer je dosegel v teku na 110 m čez zapreke 8. mesto, pri ženskah pa Knezova na evropskem prvenstvu 8. mesto v teroboju.

Enointridesetkrat so atleti in atletinje celjskega Kladivarja popravili in postavili nove državne rekorde, mladinci in mladinke pa 14-krat. Sedaj imajo še tele rekorde: tek 110 m čez zapreke Lorger, na 4x400 m Zupačič, v višino Knezova, troboj Knezova, pri mladincih pa Knezova v skoku v daljino in višino, Posinekova na 80 m z zaprekami in mladinska štafeta 4x100 m.

V republiškem merilu so popravili, oziroma postavili nove rekorde kar 67-krat. Premnogo bi bilo naštevati, koliko rekordov še drže Celjani. V republiški reprezentanci, ki je doslej nastopila štirikrat, je bilo vedno nad polovico nastopajočih članov Kladivarja.

Največji uspeh društva je bil leta 1948, ko je bil absolutni prvak FLRJ v atletiki in je doseglo 1162 točk od 1800 možnih, ali 64.5%. — Drugoplasirani Spartak pa je dosegel le 984 točk ali 54.5%. Ta vrsta tekmovanja pa je bila z naslednjim letom ukinjena. V ekipnem prvenstvu je bila ženska ekipa trikrat prvak države, moška pa enkrat tretjeplasirana, v glavnem pa je zasedla četrto mesto.

Oglejmo si še uspehe na državnih prvenstvih. Društveni člani so do letos osvojili 63 prvenstev, 54 drugih in 40 tretjih mest.

Tablica dvojice najboljših celjskih atletov po osvoboditvi v vsaki disciplini.

MOŠKI:

100 m: 10,8 Lorger, 11,1 Kolarič;
200 m: 22,6 Lorger, 22,8 Kolarič;
400 m: 49,9 Zupančič, 51,4 Hanc;
800 m: 1:53,7 Hanc, 1:57,4 Ferluga;
1500 m: 3:54,4 Hanc, 4:06,0 Ferluga;
5000 m: 15:11,4 Mustapič, 15:25.0 Mlinarič;
10.000 m: 31:56,2 Mustapič, 32:55,2 Štajner;
110 m zapreke: 14,6 Lorger, 15,3 Zupančič;
400 m zapreke: 54,8 Zupančič, 55,8 Kopitar M.;
4x100 m: 44,0 — **4x400 m:** 3:26,0;
višina: 1,81 Zgalin, 1,80 Urbajs;
daljina: 6,80 Zagorc, 6,62 Crepinšek L.;
troskok: 14,46 Zagorc, 12,85 Crepinšek L.;
palica: 3,70 Vehovar, 3,61 Glavač;
krogla: 14,06 Golc, 12,87 Poljutnik K.;
disk: 44,54 Golc, 44,44 Peterka;
kopje: 58,33 Kopitar J., 55,50 Rojc;
kladivo: 43,82 Jančič, 41,98 Peterka.

ŽENSKE:

100 m: 12,8 Butia, 13,1 Kramar, Petauer;
200 m: 26,8 Butia, 27,2 Knez, Bevc;
800 m: 2:19,1 Vizjak, 2:23,9 Grabar;
80 m zapreke: 12,4 Knez, 12,4 Petauer;
4x100 m: 51,1;
višina: 1,55 Knez, 1,46 Posinek, Gradišar;
daljina: 5,59 Knez, 5,39 Majcen;
krogla: 12,24 Jezernik, 11,20 Knez;
disk: 36,32 Medveš, 32,61 Jezernik;
kopje: 38,06 Jezernik, 35,65 Kramar.

Posebno jasno sliko o moči celjske atletike v našem republiškem merilu dobimo, če pogledamo republiška prvenstva, na katerih so Celjani osvojili od 291 mogočih zmag kar 174, 113-krat so bili drugi in 126-krat tretji!

Prepričani smo, da bo to veliko društvo malega mesta še nadalje delalo z uspehom, kakor doslej, in da bo s svojim delom vzor drugim društvom v naši ožji domovini.

Lojze Crepinšek.

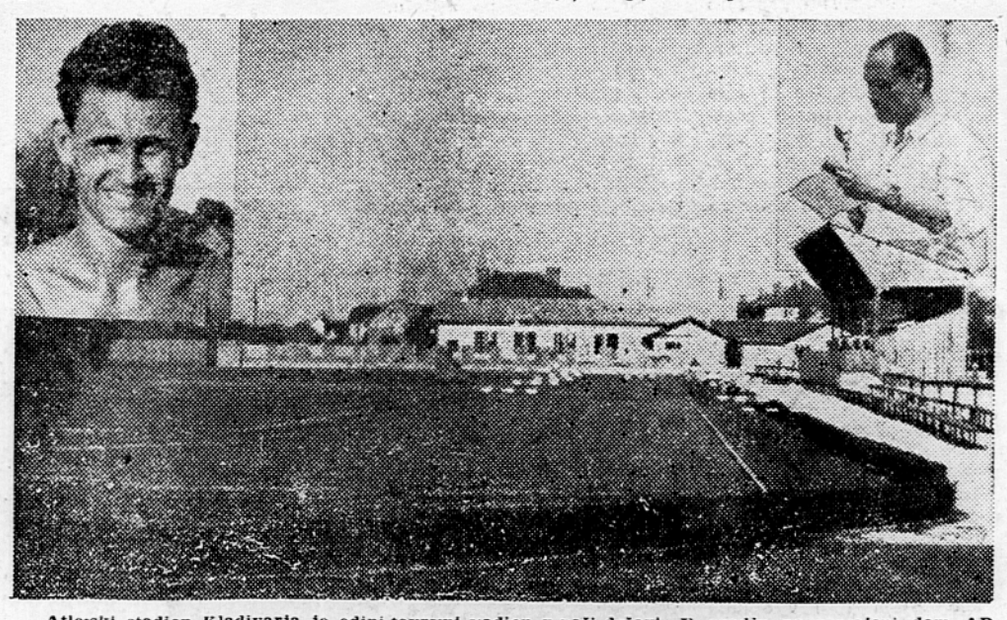

Atletski stadion Kladivarja je edini tovrstni stadion v naši državi. V ozadju novozgrajeni dom AD Kladivarja. V zgornjem desnem kotu je požrtvovalni predsednik Kladivarja Fedor Gradišnik, na levi pa državni reprezentant in olimpijec Stanko Lorger.

Državno prvenstvo v waterpolu

Včeraj se je začelo na plavališču Naprijeda v Zagrebu finalno tekmovanje za državno prvenstvo v waterpolu. Rezultati so tile:

Jug : Naprijed 6:2 (3:1), sodil je Kramaršič iz Ljubljane; Mladost : Primorje 6:2 (1:1), Mornar : Jadran 5:2 (3:0).

Danes bodo igrali Jug in Mornar, Naprijed in Primorje ter Mladost in Jadran.

ZAKLJUČEK TRETJEGA TEČAJA PK ILIRIJE

Zaključna prireditev tretjega tečaja plavalne šole Ilirije bo v nedeljo 31. t. m. ob 10 na Koleziji, na kar opozarjamo starše, ki so imeli otroke v tretjem tečaju. — Spored prireditve obsega prikaz dela plavalne šole in tekmovalne točke začetnikov ter naprednejših plavalcev. Prireditev bo zaključena z roditeljskim sestankom.

ENRIQUE CASTRO DELGADO

TAJNO ŽIVLJENJE KOMINTERNE

49

Kako sem izgubil vero v Moskvo

Vrnem se k Narcisu Bassoli in mu povem, kaj so dejali na policiji.

— Prav, — mi pravi Narciso, komaj sem končal, — zaprosite na policiji za potrdilo, da ni nobene ovire, da vi in vaša družina zapustite državo. Ko boste imeli to potrdilo, vam bom izdal osebno izkaznico.

Zaprosil bom za to potrdilo, gospod Bassola.

Odidem naravnost na sedež policije. Pripravljen sem ukreniti vse potrebno, čeprav vem za brezplodnost te nove prošnje. Poleg tega namreč, da želim oditi, hočem tudi spoznati vse podrobnosti te umazane zarote.

Ko me uradnica opazi, me nesramno pogleda in pravi:

— Kaj pa vi želite?

— Mehiški veleposlanik mi je pravkar dejal, da mi bo izdal osebno izkaznico, brž ko boste vi napisali potrdilo, da sovjetske oblasti nimajo ničesar proti mojemu odhodu.

Uradnica gre v sobo službujočega častnika, pa se kmalu vrne, rekoč:

— Ni naša naloga, da bi dajali takšne izjave za mehiško veleposlaništvo.

Spletka je jasna kot beli dan: nočejo, da bi odšel...

Sklenem, da se ne bom obračal več na Narcisa Bassolo in da bom sporočil v Mehiko, kako je z mano. Zdaj je moje edino upanje mehiška vlada. Ko pridem v hotel, pošljem Aurori naslednji brzojav: »Narciso Bassola noče izdati za odhod potrebne osebne izkaznice. Posredujte, in sicer čimprej«.

Že nekaj tednov sem se številne sovjetske čete brez postanka pomikajo iz zahoda na vzhod. Za nikogar ni skrivnost, da je potsdamska konferenca zelo prav prišla sovjetom kot izgovor za posredovanje v vojni proti Japonski baš pred zaključkom vojne v korist Anglo-američanov. Trije sovjetski maršali so nastanili svoj glavni štab na mandžurski meji. Sovjetske sile, ki so zbrane na Daljnem vzhodu, cenijo na milijon mož.

Nobeden ni spričo tega zaskrbljen. Vsi vedo, da bodo operacije na Daljnem vzhodu le vojaški sprehod. Predsednik Truman je sporočil, da je letalo B-29 vrglo atomsko bombo na Hirošimo na Japonskem. Sovjetska vlada izjavlja, da je po potsdamskem sporazumu od 9. avgusta v vojni z Japonsko.

Ruske sile vdro v Mandžurijo.

14. avgusta: Japonska se vda. Snel sem zemljevide Sovjetske zveze, Evrope in Azije ter jih skrbno zvil. Druga svetovna vojna je končana...

Spet sem bil pri Bassoli, ki se je vrnil s potovanja v Mehiko. Nisva si všeč, zato so najini razgovori hladni, zelo hladni.

— Sorodniki, — mu pravim, — mi pišejo, da moram prav pri vas zahtevati osebno izkaznico.

— Hočete reči, da vam jo moram izdati? — mi odvrne.

— Moji sorodniki, gospod Bassola, so se prav gotovo posvetovali z vašo vlado, preden so mi svetovali ta korak.

— O tem ničesar ne vem.

— Ali čakate uradnega obvestila?

— Ne!

— Nekaj hipov sva se molče gledala.

— Zakaj, — znova začne — se spričo vseh teh težav ne odrečete odhodu?

To pot nisem mogel skriti svojega prezira. Vstal sem in odšel. Iz poslaništva sem odšel naravnost na pošto in poslal Aurori brzojavko. Ko sem se vrnil v hotel, pa sem napisal pismo, za katerega mi je urugvajski socialist Janvarena obljubil, da ga bo ponesel Aurori.

... Ne vem, če Narciso Bassola v dogovoru s sovjetskimi oblastmi ovira odhod, a tako kaže. Poskusi vse, da zadevo razvozlaš. Naj te nič ne ustavi: pojdi k uradnim organom, na sovjetsko veleposlaništvo; zateči se tudi k časopisom, če bo potrebno.

Sept sem šel k Bassoli.

— Gospod Bassola, osebna izkaznica mi je nujno potrebna. Prisiljen sem vztrajati, da mi izdate ta dokument, ker ste veleposlanik dežele, ki mi je dala pravico za bivanje.

Govoril sem hladno in ga gledal v oči.

— Prav dobro vam je znano, — sem nadaljeval, — da sem izrazil željo, da zapustim Sovjetsko zvezo, v pismu, ki sem ga poslal Stalinu. Znano vam je tudi, da mi je Dimitrov po razgovoru z njim izjavil, da ni nobene ovire za moj odhod iz Sovjetske zveze. Zakaj mi odrekate, česar mi niti oni ne odrekajo?

— Le tega nočem, — odvrne Bassola, — da bi vam zavrnili dovoljenje za odhod, potem ko bi vam jaz izdal osebno izkaznico. Zame bi bilo to precej neprijetno.

— Zame še bolj. Da pa vas ne bom spravljal v neprijeten položaj, bom znova podrezal pri Dimitrovu. Sporočil vam bom, kako bom opravil.

Ko se vrnem v svojo sobo, napišem pismo za Dimitrova:

»Ne razumem, tovariš Dimitrov, zakaj edino meni delajo toliko težav pri odhodu. V Francijo so že odpotovali Dolores Ibarruri, Lister, Modesto in Gordon, v Mehiko pa Carmen Brufau. Nikomur niso delali toliko težav, čeprav tudi oni niso imeli španskih dokumentov. Vse to se mi dozdeva tako čudno, da sem vam sklenil še enkrat pisati in vas spomniti na to, da ste mi dejali, naj se obrnem kar na vas, če bom česa potreboval vrh tega pa ste mi še zagotovili, da za moj odhod v Mehiko ni ovire. Vprašal bi vas, če to še vedno velja?«

Pismo sem odnesel na centralni komite boljševiške partije.

Čez tri dni je mehiško veleposlaništvo zahtevalo fotografije za osebno izkaznico.

Kaj je vzrok te spremembe? Posredovanje Dimitrova ali pritisk mehiške vlade? Ne vem, sicer pa zame ni važno.

26. septembra. Ob enajstih smo šli na mehiško veleposlaništvo, kjer so mi izdali osebne dokumente.